

СЛОВО ЧЕСТІ

СЕРПЕНЬ 2016

ЧАСОПИС НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

МІСТО, ДЕ ПАНУЄ МИР
СТОР. 7

**ФРОНТОВИЙ АЛЬБОМ
СТАРШОГО СОЛДАТА «ВОРОНА»**
СТОР. 16

НЕ ЗА СЛАВУ – ЗА СВОБОДУ
СТОР. 26

Указ Президента України

«Про відзначення державними нагородами України»
(витяг)

За особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі **постановляю:**

Нагородити орденом «За мужність» III ступеня

АЛЛЕРОВА Владислава Юрійовича – підполковника
БУРЯКА Олександра Віталійовича – підполковника
ЇЖАКА Миколу Сергійовича – майора
КОЗЛОВСЬКОГО Миколу Мирославовича – старшину
КОНОВАЛЬЧУКА Павла Івановича – старшого лейтенанта медичної служби
КОРНИЦКОГО Костянтина Юрійовича – підполковника
ЛУЦЮКА Віктора Васильовича – майора
НАГОРЯНСЬКОГО Дмитра Олександровича – підполковника
ПІВНЕНКА Олександра Сергійовича – підполковника
ПЛЕВАКУ Михайла Володимировича – молодшого лейтенанта
САМОРОКА Владислава Олеговича – майора

Нагородити медаллю «За військову службу Україні»

АДАМЛЮКА Олега Григоровича – старшого прапорщика
БІЛОДІДА Олега Петровича – старшого прапорщика
БОНДАРЯ Ростислава Ігоровича – сержанта
БУЛЕГУ Михайла Володимировича – старшого прапорщика
ВЕНДИЧАНСЬКОГО Сергія Васильовича – старшого прапорщика
ВОЗНОГО Віктора Олександровича – сержанта
ГІВЧУКА В'ячеслава Олександровича – молодшого лейтенанта
ГОВЗАНА Івана Миколайовича – старшину
ГОНЧАРЕНКА Олексія Едуардовича – прапорщика
ГОНЧАРУКА Олександра Івановича – старшину
ГРИЩИШИНА Віталія Михайловича – старшого прапорщика
ГУКА Тараса Михайловича – старшого лейтенанта
ДОРОНІНА Сергія Вікторовича – молодшого лейтенанта
ЗУБАРЯ Олега Ігоровича – старшого сержанта
КАПАЦИНА Максима Вікторовича – старшого сержанта
КУЛИКА Олександра Григоровича – старшого солдата
КУРОВСЬКОГО Романа Валентиновича – капітана
ЛАНТІКОВА Олега Юрійовича – старшого сержанта
ЛІЩЕНКА Володимира Васильовича – старшого сержанта
ЛОТОЦЬКОГО Тимура Віталійовича – прапорщика
ЛЯШЕНКА Олександра Сергійовича – капітана
ЛЯШКА Віталія Володимировича – прапорщика
МЕДВЕДЧУКА Романа Васильовича – старшого прапорщика
МОЛОЧНЮКА Віталія Васильовича – старшого прапорщика
МОТИЛЯ Володимира Анатолійовича – старшого прапорщика
МУШЕНКА Сергія Петровича – старшого прапорщика
ОЛІЗАРЕНКА Сергія Олександровича – старшого лейтенанта
ПАВЛЮКА Андрія Івановича – прапорщика
ПАСТУХА Павла Миколайовича – лейтенанта
ПАСТУШКА Віктора Вікторовича – старшого прапорщика
ПЕТРЕНКА Віктора Володимировича – старшого прапорщика
ПОЛТАВЦЯ Дмитра В'ячеславовича – старшого лейтенанта
ПРОКОПЕНКА Олександра Сергійовича – капітана
РАДЧЕНКА Артема Івановича – прапорщика
СВИРИДУ Олександра Ігоровича – прапорщика
СВИРИДЮКА Романа Михайловича – старшого прапорщика
СЕНЬКА Андрія Вікторовича – старшого прапорщика
СИРОТЕНКА Ярослава Анатолійовича – сержанта
СОКОЛОВА Віталія Анатолійовича – капітана
ТКАЧУКА Олександра Олеговича – старшину
ТРИГУБА Олександра Володимировича – капітана
ХЕМІЯ Дмитра Ярославовича – старшину

ХИЖУКА Миколу Івановича – сержанта
ЧУМПРІЙЧУКА Віталія Дмитровича – молодшого лейтенанта
ШЕВЧУКА Дмитра Юрійовича – молодшого сержанта.

Президент України Петро ПОРОШЕНКО
17 червня 2016 року
№258/2016

Указ Президента України

«Про відзначення державними нагородами України»
(витяг)

За особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі **постановляю:**

Нагородити орденом «За мужність» III ступеня

САРАЖАНА В'ячеслава Григоровича (посмертно) – підполковника.

Президент України Петро ПОРОШЕНКО
11 серпня 2016 року
№330/2016

Указ Президента України

«Про відзначення державними нагородами України
з нагоди Дня незалежності України»
(витяг)

За особистий внесок у зміцнення обороноздатності Української держави, мужність, самовідданість і високий професіоналізм, виявлені під час бойових дій та при виконанні службових обов'язків, **постановляю:**

Нагородити орденом «За мужність» III ступеня

ВАШИНГТОН Енджеї Дем'янівну – старшого солдата
КОЛУПАЄВА Артема Ігоровича – майора
МИРОНЕНКА Олега Миколайовича – майора
ШОСТАЛЯ Євгена Андрійовича – молодшого сержанта

Нагородити орденом Данила Галицького

ГРИГОРЯНА Ігоря Арамовича – полковника
УРСУЛА Володимира Миколайовича – полковника

Нагородити медаллю «За військову службу Україні»

БІЛОУСА Руслана Володимировича – підполковника
БОЛЮХА Миколу Анатолійовича – старшого прапорщика
БУЧАЦЬКОГО Сергія Олександровича – старшого прапорщика
ВОЗНОГО Андрія Анатолійовича – старшого лейтенанта
ЗАЙЧЕНКА Сергія Олександровича – старшину
ІЛЮХІНА Артема Ігоровича – майора
КАРГАТОВА Олексія Петровича – підполковника
КОВЕНЮ Юрія Вікторовича – старшину
КРАВЦЯ Дмитра Володимировича – сержанта
МОРОЗА Андрія Вікторовича – старшого сержанта
СЕМЧУКА Юрія Валерійовича – майора
СТОЛЯРА Дмитра Васильовича – прапорщика
ТИНЯ Тараса Романовича – старшого лейтенанта
ШВЕЦЯ Володимира Івановича – прапорщика

Президент України Петро ПОРОШЕНКО
22 серпня 2016 року
№339/2016

СЛОВО ЧЕСТІ

Інформаційно-журналістичний журнал Національної гвардії України № 3 (55) 2016

ВІДЛУННЯ СВЯТА

Нам є, що захищати, нам є, що берегти! 4

ОФІЦІЙНО

Президент України Петро Порошенко: «Пишаємося вами і віримо у вас!» 6

Місто, де панує мир 7

ПАМ'ЯТЬ

Герої не вмирають у бою! Вони живі, бо їх не забувають 8

Душу й тіло положили за нашу свободу 9

ПРОТИСТОЯННЯ ЗАБУТТЮ

П'ять розповідей про Максима Попова 10

РЕПОРТАЖ

Вартові правопорядку 14

В «Нью-Йорку» все спокійно 15

ОБЛИЧЧЯ АТО

Фронтвий альбом старшого солдата «Ворона» 16

Із кабінету міськради – до гвардійської казарми 18

Не покинув рідне місто 18

П'ятірка гвардійців і вірний «Хуліган» 19

СЛУЖБА

І злочинця затримали, і про свого помічника не забули 22

П'яний «патріот» підірвав гранату 22

Затримав сепаратиста – отримав грошову премію 23

Упіймали гвинтокрилого шпигуна 23

Некультурний відпочинок 23

БОЙОВА ПІДГОТОВКА

У міжнародних навчаннях взяли участь гвардійці 24

Тренувалися бойові плавці 24

На землі і в небі 25

НАРИСИ НЕОГОЛОШЕНОЇ ВІЙНИ

Не за славу – за свободу 26

ГЕРОЇ НЕ ВМИРАЮТЬ!

«Мій позивний – «Улибка» 28

Пам'ять про нього буде жити вічно 29

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Хорватський досвід для українських психологів 30

ЗНАЙ НАШИХ!

Народна відзнака мужності і самопожертви 32

Представник НГУ став почесним громадянином Кривого Рога 32

Громада шанує таланти Академії 32

Мова наша рідна – мова українська! 33

СПОРТ

Капітан жіночої збірної України з біатлону Олена Підгрушна: «Я написала заяву про звільнення і повернулася до біатлону...» 34

ЛІТЕРАТУРНА СВІТЛИЦЯ

Старшина «Поет» 36

НЕЙМОВІРНО, АЛЕ ФАКТ

Топ-5 маловідомих природних чудес України 38

ГУМОР

Ворог не страшний, коли він смішний 39

ЗАСНОВНИК: Головне управління Національної гвардії України

ЧЛЕНИ РЕДКОЛЕГІЇ: генерал-майор Ярослав Сподар, полковник В'ячеслав Ященко, полковник Сергій Блощизин, полковник Геннадій Солдатенко

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ РЕДАКТОР: підполковник Валерія Агібалова

ЗАСТУПНИК ВІДПОВІДАЛЬНОГО РЕДАКТОРА: майор Олександр Коновалов

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

дизайн та комп'ютерна верстка: Дмитро Грек

літературний редактор: Людмила Бутакова

фото на 1-й сторінці обкладинки підполковника Валерії Агібалової

ТИРАЖ: 2200 примірників

ЮРИДИЧНА АДРЕСА: м. Київ, вул. Народного ополчення, 9А

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: 04071, м. Київ, вул. Костянтинівська, 5

Тел: (044) 428-66-13

E-mail: slovochesti@ukr.net

Свідоцтво про державну реєстрацію

№20269 – 10669ПР від 12.08.2014р.

ДРУК: друкарня Іміджево-видавничого центру Національної гвардії України

НАМ Є, ЩО ЗАХИЩАТИ, НАМ Є, ЩО БЕРЕГТИ!

25-ту річницю своєї незалежності Україна відзначила масштабним військовим парадом. Попри те, що 24 серпня в Києві раптово похолодало і задощило, привітати Неньку із Днем народження на столичний Хрещатик прийшли тисячі людей. Різні за віком, національністю та віросповіданням, у погонах і без, кияни, гості столиці та вимушені переселенці з тимчасово окупованих територій – всі вони зберігали в серці спільну любов до Батьківщини і живу надію на її мирне та радісне майбуття.

В урочистостях узяв участь Глава держави, Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України Петро Порошенко, Голова Верховної Ради України Андрій Парубій, Прем'єр-міністр України Володимир Гройсман та інші офіційні особи. Пліч-о-пліч із Петром Порошенком на трибуні стояв Президент Республіки Польща Анджей Дуда.

Розпочалися святкові заходи підняттям Державного Прапора України. Зведений оркестр ЗСУ виконав Державний Гімн, під час якого пролунав артилерійський салют із десяти залпів.

Міністр оборони України генерал армії Степан Полторак прийняв рапорт командувача Сухопутних військ Збройних Сил України Сергія Попка та доповів про готовність до параду Президентові України.

Вітаючи співвітчизників, Петро Порошенко зазначив:

– Хоча ми святкуємо лише 25-річчя незалежності, насправді нам незрівнянно більше. Наступного року ми будемо відзначати сторіччя Центральної Ради та початку Української національної революції ХХ століття. А потім, ще через два роки – тисячу років вокняжіння Ярослава Мудрого. Такою і є глибина тієї традиції державотворення, про яку згадано у найважливішому в новітній історії України документі, ухваленому рівно 25 років тому. Отже, проголошення незалежності стало закономірним результатом нашого історичного розвитку, спільною перемогою багатьох поколінь українців, які боролися й гинули за наші національну

ідентичність, державну самостійність і власний колір на політичній карті світу.

За словами Президента України, нинішній військовий парад продемонстрував суспільству нову армію, за два роки створену майже з нуля, аби воно переконалося, що Збройні Сили рік за роком міцніють, а безпека держави – посилюється. А солдати та офіцери отримали можливість ще раз відчувати не лише свою відповідальність перед громадянами, але також їхню повагу і шану до своїх захисників.

– Наша армія – дійсно народна. Це ви, шановні українці, платники податків купили чи відновили для армії танки, бойові машини піхоти, бронетранспортери, ці зенітно-ракетні комплекси і реактивні системи залпового вогню.

Наші міжнародні партнери з цього параду отримали сигнал, що Україна здатна сама себе захищати, але потребує подальшої підтримки. Адже наш ворог – країна, яка займає дев'яту частину суходолу і має військовий бюджет в десятки й десятки разів більший за наш.

І нарешті, наш парад – це сигнал і ворогу: українці серйозно готові й надалі боротися за свою незалежність. І тому агресору краще згадати мудру пораду російського

поета Володимира Маяковського: «Товарищ москаль, на Україну шуток не скаль!» – відзначив Петро Порошенко.

Звертаючись до військовослужбовців – учасників параду, Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України сказав:

– Ви героїчно проявили себе, обороняючи рідну українську землю. Демонструючи виправку, випромінюючи силу і звиягтя, ви вселите в мільйони співвітчизників ще більшу віру у боєздатність нашого війська, у його спроможність захистити країну.

Після того як присутні хвилиною мовчання вшанували загиблих за волю та незалежність України, Петро Порошенко вручив Золоті зірки Героя України начальнику штабу – першому заступнику командувача Високомобільних десантних військ ЗСУ полковнику Андрію Ковальчуку та командирі роти снайперів 79-ї окремої десантно-штурмової бригади ВДВ капітану Валерію Чибінєєву та присвоїв звання генерал-майора Герою України Ігорю Гордійчуку.

Згодом відбулася церемонія вручення Бойових Прапорів командирам частин різних військових формувань України, у тому числі, військових колективів Національної гвардії України. Так, власні знамена відтепер мають частини з охорони важливих

державних об'єктів, дислоковані у Дніпрі, Шостці та Павлограді, дніпровський та миколаївський полки НГУ, а також, ОБ'єднаний вузол зв'язку НГУ.

І ось над Хрещатиком пролунала команда розпочати військовий парад! Перш ніж головною вулицею столиці проїхала грізна військова техніка, нею, карбуючи крок, пройшли колони військовослужбовців різних видів ЗСУ, курсантів вищих військових навчальних закладів, співробітники поліції та цивільного захисту. Національну гвардію України вже традиційно представляли воїни спеціального батальйону Почесної варти столичної бригади охорони громадського порядку НГУ та вихованці Національної академії Національної гвардії України. Пройшли наші парадні розрахунки бездоганно, але ж як довго і старанно хлопці готувалися до цих «хвилин слави»! Напередодні свята, під час генеральної репетиції параду, наш кореспондент поспілкувався з військовослужбовцями та дізнався про те, як проходили тренування.

Старший інструктор зі стройової підготовки спецбатальйону Почесної варти старший сержант Олександр Дужий вже втретє брав участь у військовому параді. Олександр розповів, що готувалися гвардійці протягом двох місяців на плацу військового містечка 1-ї бригади оперативного призначення НГУ. Щодня у бійців було по два тренування – з 7.00 до 11.00 та з 16.00 до 18.00. Шість загальних репетицій було проведено на злітно-посадковій смузі Державного підприємства авіаційної промисловості України серійного заводу «Антонов». Такі репетиції проходили з ранку до обіду, протягом цього часу усі підрозділи відпрацьовували повний сценарій параду. Перерви для перепочинку солдатам надавали справно. Мали вони змогу і підкріпитися бутербродами, шоколадом та цукерками із чаєм. Зважаючи на спеку, на кожному тренуванні чергували медпрацівники. Бувало так, що комусь із бійців ставало зле, але зазвичай вони швидко поверталися до строю. Старшому сержанту Дужію приємно брати участь у урочистостях з нагоди Дня незалежності. Він знає, що батьки у своєму невеличкому селі на Оде-

щині завжди дивляться парад по телевізору і пишаються сином-гвардійцем.

Офіцер-психолог батальйону старший лейтенант Владислав Хмельницький родом з міста Шостки Сумської області. У березні минулого року він закінчив факультет підготовки фахівців для Нацгвардії Національної академії внутрішніх справ України і того ж року вперше взяв участь у військовому параді. Офіцер зазначив, що до складу парадного розрахунку було відібрано не лише військовослужбовців його підрозділу (у більшості своїй, строковиків призову «Осінь-2015», які центральною вулицею столиці крокували вдруге), але й близько 40 бійців інших столичних з'єднань Нацгвардії.

– Парадний розрахунок батальйону Почесної варти складається з 130 військовослужбовців, з яких 120 – це основа строю і 10 – офіцери управління. Також на «лаві запасних», на той випадок, якщо у когось із учасників параду раптом погіршиться стан здоров'я, перебуває ще 10 підготовлених гвардійців.

Курсант 4-го року навчання гуманітарного факультету Національної академії НГУ солдат Іван Гуменюк зізнається, що відбирають курсантів до участі в параді в Національній академії ретельно. Мінімальний зріст кандидатів – 185 см. До того ж, вони повинні бути добре розвиненими фізично, мати відмінну стройову виправку і відзначитися неабиякою витривалістю.

– Це вже мій третій парад, але враження щоразу надзвичайні, – каже Іван. – Коли проходиш урочистим маршем, то відчуваєш, як люди поважають тебе, як вони вірять в українське військо. Так, підготовка до параду нелегка, спека страшна, навантаження суворі, але сам парад – це пам'ять на все життя і, звичайно, привід для гордості.

Високо оцінило стройовий вишкіл учасників військового параду з нагоди 25-річчя незалежності України й керівництво оборонного відомства країни.

Так, міністр оборони України генерал армії України Степан Полторак, спілкуючись із журналістами, зазначив:

– Ми побачили стройову злагоженість підрозділів усіх силових структур України. Кожна парадна «коробка» заслуговує на високу оцінку. Цьогорічний парад унікальний. Кількість особового складу, який брав у ньому участь, у порівнянні з попередніми роками значно зростає – аж до 4 тисяч військовослужбовців та працівників різних силових відомств України. Вперше у строю стояли бійці Сил спеціальних операцій, представники литовсько-польсько-української бригади та резервісти – учасники АТО. 24 Бойові Прапори було вручено командирам військових частин Збройних Сил України, 6 – Національній гвардії, 4 – Державній прикордонній служби, 1 – Служби безпеки. Уся техніка, яка залучалася до параду, прибула не з зони АТО, а з заводів, де вона була виготовлена, проходила модернізацію або капітальний ремонт. Незабаром всі машини відправляться до військових частин.

Після завершення параду Президент України поспілкувався з військовослужбовцями, які пройшли маршем по Хрещатику. Він подякував їм за високий професіоналізм та зазначив, що Українська армія користується високою довірою суспільства.

– Часи, коли Україна залишалася без армії, ніколи більше не повернуться. Вони вже в минулому. Армія буде завжди моїм першим пріоритетом, – сказав Петро Порошенко.

**Підполковник Валерія АГБАЛОВА,
лейтенант Олексій ПАВЛЮК,
фото лейтенанта Олексія ПАВЛЮКА
та з офіційного інтернет-представництва
Президента України**

ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ ПЕТРО ПОРОШЕНКО: «ПИШАЄМОСЯ ВАМИ І ВІРИМО У ВАС!»

18 червня Президент України Петро Порошенко побував у Навчальному центрі Північного Київського територіального управління Національної гвардії України «Старе». Про важливість візиту говорило те, що у своєму щільному графіку Глава держави виділив на відвідини гвардійців цілих півдня.

Виступаючи перед військовослужбовцями, Президент підкреслив, що підрозділи Національної гвардії України були одними з перших серед тих, хто став на захист Батьківщини із початком російської агресії на Донбасі.

– Ви – еліта силових підрозділів України. Ви – надійний захист українського народу і зупините будь-які спроби дестабілізації і спроби розгорнути дії країни-агресора. І за це я, як Верховний Головнокомандувач, від імені українського народу сьогодні хотів би

їною постають й інші виклики – ворог усіляко намагається дестабілізувати ситуацію всередині країни, удаючись до різного роду провокацій, у тому числі, і відверто злочинних. За словами Президента, майже 300 терористичних актів було попереджено силовими структурами України, зокрема й бійцями Національної гвардії.

– Я вам дякую за те, що у вас є бажання, патріотизм для того, щоб стати на захист Батьківщини. Критерії відбору до війська

різних силових структур, котрих зібрав уже п'ятий за рахунком турнір.

– У напруженій боротьбі ви вибороли перемогу у гідних і сильних суперників, які в той же час є вашими побратимами. Наскільки мені відомо, команда служби безпеки Президента за кілька днів до того перемогла на європейських змаганнях з рукопашного бою, але приїхавши додому, поступилися бійцям Національної гвардії. Це заслужена перемога, – відзначив Петро Порошенко, вручаючи нагороду капітану команди капітану Олександрову Воропаєву. – Спортивні перемоги – це лише одне із втілень прагнення гвардійців бути першими, вірно служити своєму народові, а якщо доведеться – навіть життя віддати заради Батьківщини. Вшановуючи перемоги спортивної команди, не можу не згадати, що всі учасники змагань на Кубок Президента України – діючі представники силових структур, більша частина з яких є учасниками АТО. Ви – найкращі представники свого народу, що несуть крізь бої горде звання українців. Впевнений, що ви й надалі з честю виконуватимете поставлені завдання, здобуватимете нові перемоги. Країна і я, як Президент, пишаємося вами і віримо у вас.

В цілому програма візиту виявилася дуже насиченою. Окрім участі в офіційній частині заходу Президент встиг поспілкуватися з гвардійцями, поспостерігати за заняттями з бойової підготовки особового складу бригади швидкого реагування НГУ, ознайомитися з матеріально-технічним забезпеченням артилерійського підрозділу та оглянути новітні зразки стрілецької зброї. А завершилися відвідини високого гостя обідом у польових умовах, де Петро Порошенко разом із бійцями із задоволенням скуштував страви військових кухарів.

**За матеріалами офіційного
інтернет-представництва
Президента України**

вам подякувати, – сказав Петро Порошенко, нагадавши про подвиг генерал-майора Сергія Кульчицького та всіх воїнів НГУ, які виконували і продовжують виконувати бойові завдання у зоні АТО.

Президент особисто вручив державні нагороди військовослужбовцям, які брали участь у боях під Семенівкою та у звільненні Слов'янська.

– Прийнявши рішуче рішення атакувати, ви спільно зі Збройними Силами забезпечили звільнення Семенівки, відкрили оперативний простір для наступу у надзвичайно важливих стратегічних напрямках, – підкреслив Петро Порошенко, пригадуючи події дворічної давнини. – Цінність перемоги під Семенівкою в тому, що вона була першою. Ви довели і українському народу, і ворогу, що носите звання гвардійців заслужено. Ви подарували громадянам України впевненість в тому, що зможете захистити нашу землю від терористичної навали.

Глава держави зазначив, що за час агресії проти України державним нагород удостоїлися 1040 гвардійців. Чимало військових правоохоронців заради волі та незалежності України пожертували найдорожчим, власним здоров'ям та життям: 746 бійців зазнали поранень, 183 – загинули смертю хоробрих. В пам'ять про полеглих Петро Порошенко оголосив хвилину мовчання.

Також Президент заявив, що окрім неоголошеної війни на Донбасі перед Укра-

настілки високі, що ми на сьогоднішній день впевнені у якості особового складу підрозділів Міністерства оборони, Національної гвардії та інших силових структур. Я пишаюся бути Верховним Головнокомандувачем армії, де служать такі бійці, – підсумував Петро Порошенко.

Ще однією приємною подією того дня стало нагородження збірної команди НГУ, яка здобула перемогу у змаганнях із рукопашного бою на Кубок Президента України. У напруженій боротьбі гвардійці вибороли звання найкращих серед 14 команд

МІСТО, ДЕ ПАНУЄ МИР

У липні 2014 року на Донбасі відбулася подія, яка вселила в українців надію, що перемога обов'язково буде за нами. Під натиском сил АТО проросійські бойовики були змушені залишити укріпрайон в Слов'янську та його околицях. Над міськрадою знову замайорів жовто-синій прапор, в місті запанував мир і почала діяти місія з надання гуманітарної допомоги місцевим жителям.

Напередодні урочистостей з нагоди другої річниці звільнення Слов'янська на горі Карачун, що неподалік міста, в знак пам'яті про загиблих українських патріотів було відкрито і освячено каплицю Покрови Пресвятої Богородиці. Нагадаємо, в ті важкі й кровопролитні дні Карачун став символом незламності та стійкості духу українських воїнів. Ворог безперестану гатив по позиціях наших вояків із гармат та мінометів, зруйнував телевежу, що стояла на горі, проте йому так і не вдалося оволодіти цією надважливою стратегічною висотою – військовослужбовці Збройних Сил та Нацгвардії утримали її. Ідея встановлення каплиці належала київському волонтеру Марині Квітці, яка з початку бойових дій на Сході допомагає захисникам Вітчизни. Втілити проект у життя їй сприяли гвардійці, десантники та волонтери з різних куточків України. Нині у каплиці кожен може запалити свічку в пам'ять загиблих воїнів і помолитися за їхній упокій.

Наступного дня в Слов'янську відбулися масштабні урочисті заходи за участі перших осіб держави – Президента України Петра Порошенка, секретаря Ради національної безпеки та оборони Олександра Турчинова, міністра внутрішніх справ

України Арсена Авакова, міністра оборони України генерала армії Степана Полторака, командувача Національної гвардії України генерал-лейтенанта Юрія Аллерова та інших високопосадовців. На головній площі міста, Соборній, проходила виставка «Мистецтво в АТО», на якій експонувались роботи, виготовлені руками бійців з елементів військового спорядження та ящиків від боєприпасів.

А ось для військовослужбовців місцевої гвардійської частини, які того дня разом з представниками поліції забезпечували охорону громадського порядку, свято стало чудовою нагодою прорекламувати службу за контрактом. У центрі Слов'янська працювали фотовиставка про життєдіяльність полку та тематичний куточок, де усі зацікавлені у кар'єрі військового правоохоронця громадяни могли отримати консультацію щодо перших кроків на цьому шляху.

Після офіційних заходів святкування продовжили виступи творчих колективів. Жителів та гостей міста розважали Великий академічний Слобожанський ансамбль пісні і танцю, оркестри Національної академії Національної гвардії України, Національної поліції України та Харківського національного університету внут-

рішніх справ. Чи не найбільше оплесків від глядачів на свою адресу почули артисти Академічного ансамблю пісні й танцю Національної гвардії України, які завершали концертну програму та святковий день.

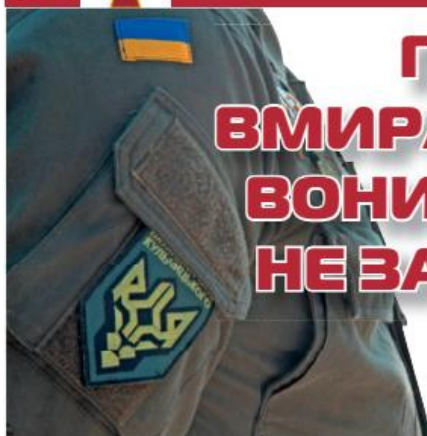
Майор Олег АНТИБУРА,
фото капітана Олега ГАРМАША

ГЕРОЇ НЕ ВМИРАЮТЬ У БОЮ! ВОНИ ЖИВІ, БО ЇХ НЕ ЗАБУВАЮТЬ...

19 серпня 2016 року у місті Вишгороді Київської області поруч із військовим містечком 1-ї оперативної бригади НГУ було відкрито вулицю імені генерал-майора Сергія Кульчицького.

Начальник управління бойової та спеціальної підготовки Головного управління Національної гвардії України загинув у травні 2014 року поблизу Слов'янська під час планового обльоту блокпостів на вертольоті Мі-8. Пострілом із переносного зенітного ракетного комплексу сепаратисти збили гвинтокрил, на борту якого разом із п'ятьма гвардійцями та шістьма працівниками спеціальної роти міліції УМВС України в Івано-Франківській області перебував і генерал-майор Кульчицький. У червні 2014 року Указом Президента України полеглому генералу було присвоєно звання «Герой України» (посмертно), а незабаром іменем генерала Кульчицького назвали свій підрозділ бійці першого резервного батальйону НГУ.

— Ми живемо у вільній країні завдяки таким героям як генерал-майор Кульчицький. Він зробив усе можливе, щоб зупинити ворога. Мені дуже приємно бути свідком увічнення імені героя в назві вулиці, — розпочав захід генерал-лейтенант Юрій Аллеров.

Під час урочистостей гості та мешканці нової вулиці, серед яких також учасники АТО зі своїми родинами, які нещодавно отримали житло у цих будинках, переглянули короткий відеоролик про біографію та службові будні генерал-майора Сергія Кульчицького та хвилиною мовчання вшанували його пам'ять.

Право відкрити табличку із назвою вулиці надали старшому лейтенанту Євгену Іваненку, офіцеру з озброєння та техніки батальйону Нацгвардії імені генерала Кульчицького.

— Я пам'ятаю той день, коли вперше тут, на плацу 1-ї бригади оперативного призначення НГУ, генерал-майор Кульчицький зібрав добровольців — учасників подій Революції Гідності. «Хлопці, ще вчора ви були в сотнях, а зараз вам час ставати ротами», — як зараз пам'ятаю його слова. Те, що Сергій Петрович розмовляв із резервістами на рівних, не тільки здивувало нас, але й викликало неабияку повагу до генерала. Під його чітким керівництвом ми стали справжнім, боєдатним військовим підрозділом. За це йому вічна пошана та пам'ять, — сказав старший лейтенант Іваненко.

Важливо також зазначити, що у травні 2015 року у Львові на території військового містечка Галицької бригади Нацгвардії, котру тривалий час очолював майбутній генерал, було відкрито погруддя Сергія Кульчицького. А у березні 2016-го бюст героя було встановлено і у центральному фойє будівлі Головного управління НГУ.

**Лейтенант Олексій ПАВЛЮК,
фото автора**

107 викарбуваних на граніті рядків. Без звань, самі імена та прізвища. Серед них — і юні солдати-строковики, і кадрові офіцери, і резервісти-добровольці. Ніби величезна жертва, принесена ними заради волі та незалежності нашої держави зробила їх рівними — гвардійцями українського Небесного Воїнства...

Пам'ятний меморіал з іменами 107 військовослужбовців Північного оперативного-територіального об'єднання Національної гвардії України, які загинули, охороняючи громадський порядок під час Євромайдану, в ході антитерористичної операції на Донбасі, а також, внаслідок минулорічних трагічних подій під Верховною Радою, було відкрито на території військового містечка Північного Київського територіального управління НГУ 22 серпня.

У день, коли Україна вшанує пам'ять загиблих під час виконання службових обов'язків правоохоронців, тут було велелюдно. На урочистості з нагоди відкриття меморіалу було запрошено рідних, близьких та бойових побратимів тих, чий імена відтепер увічнені на кам'яних плитах. Узяти участь у церемонії і міністр внутрішніх справ України Арсен Аваков та командувач Національної гвардії України генерал-лейтенант Юрій Аллеров.

— З цього плацу ми проводжали наших хлопців, тут ми їх і зустрічали. Ми не маємо права забути їхній подвиг і повинні зробити усе можливе, щоб перемогти у цій війні, по суті, за незалежність України, — сказав Арсен Аваков.

Народний депутат України Михайло Бондар з перших днів неоголошеної війни на Сході України був на передовій у складі першого резервного батальйону НГУ, який згодом було названо іменем Героя України генерала Кульчицького. На плитах меморіалу викарбовано імена людей, яких Михайло Леонітович особисто знав. Тих, із ким він ділив і хліб, і набої. Народний депутат зазначив, що саме завдяки самопожертві своїх захисників Україна змогла відсвяткувати нинішню 25-ту річницю своєї незалежності.

Генерал-лейтенант Аллеров у своїй промові відзначив велику допомогу волонтерів і громади міста Білої Церкви, чийми зусиллями було споруджено меморіал.

Одним із таких активістів є Володимир Гордієнко, у нещодавньому минулому — сержант батальйону Кульчицького із позивним «Дід».

— Наш меморіал — це не лише місце, куди можна принести квіти на знак вшанування пам'яті загиблих гвардійців. Це не лише одвічне нагадування українцям про тих, хто пожертвував заради Батьківщини найдорожчим. Це — символ того, що ми, на відміну від колишнього братнього народу, який розв'язав проти нас війну, не замовчуємо імена загиблих солдатів, не ховаємо їх тишком, наказуючи їхнім рідним мовчати. Ми щиро гордимось нашими полеглими воїнами. Ми славимо їх і вклоняємось їм до землі. Ось у чому відмінність між Україною і Росією, між

ДУШУ Й ТІЛО ПОЛОЖИЛИ ЗА НАШУ СВОБОДУ

правою справою захисту своєї країни і підступними намаганнями загарбати те, що тобі не належить, – розмірковує Володимир Михайлович.

Киянин Олександр Кошиць приніс портрет загиблого під Іловайськом стрільця-санітара батальйону спецпризначення НГУ «Донбас» молодшого сержанта резерву Антона Цедіка.

– Антонові батьки не змогли приїхати сьогодні з Полтави, ось делегували на захід мене, – пояснює чоловік. – З Антоном я познайомився на Майдані, під час Революції Гідності. Те, що це людина непересічна, зрозумів одразу. Він мав дві вищі освіти, економічну та історичну, був справжнім молодим інтелектуалом, що вражав своїми знаннями у різних галузях науки. Обоюдно подорожі, особливо, гірські походи, і в душі завжди був справжнім українським лицарем. «Еней» був його позивний, і справді, він був дуже схожий на «парубка моторного» з поеми Котляревського. Коли я дізнався, що Антон йде добровольцем до війська, то анітрохи не здивувався. Не думав лише, що він не повернеться з війни живим...

Павло Ковальов приїхав вшанувати пам'ять свого батька, теж «донбасівця», молодшого сержанта резерву Костянтина Георгійовича Ковальова.

– Батько був уродженцем Дніпропетров-

ська, але останні роки жив у Ворзелі, що на Київщині, – розповідає Павло. – За часів СРСР служив у війську, у спортивному підрозділі, адже мав серйозні досягнення у метанні спису. Якби він міг уявити, як пригодяться його юнацькі уміння під час метання не навчальних, а справжніх бойових гранат, коли він, уже 56-річний, стане на захист своєї Вітчизни! Загинув батько під Вуглегірськом 31 січня 2015 року. Здається, минуло вже півтора роки і час мав би якщо не вилікувати, то хоч трохи зняти мою душевну рану, та де там! Те, що я відчуваю зараз, можна назвати одним словом – порожнеча...

Марія Іванівна Лаврінченко 5 вересня 2014 року втратила сина Петра, командира роти 1-ї оперативної бригади НГУ.

– Я вдячна командувачу Національної гвардії України за те, що увічнили пам'ять мого сина. Повірте, мені це дуже важливо. Також хочеться сказати добрі слова на адресу офіцерів бригади, де служив Петро. Мене не забувають – телефонують, цікавляться справами, пропонують допомогу. А ще я хочу подякувати таким самим мамам, чий хлопчик загинув в АТО – Раїсі Олександрівні Шанській, Інні Сергіївні Наумовій. Попри те, що ми живемо у різних містах, спільна біда нас поріднила. Без їхньої підтримки мені було б набагато гірше...

Після церемонії відкриття і освячення меморіалу на його плити лягли сотні живих квітів. Жовтих, синіх, білих айстр, але найбільше – гвоздик та троянд. Червоних, як краплини крові полеглих героїв. Як полум'я їхніх сердець. Як їхня любов – до життя, до близьких, до Батьківщини. Як їхнє безсмертя...

Підполковник Валерія АГІБАЛОВА,
фото автора

П'ЯТЬ РОЗПОВІДЕЙ ПРО МАКСИМА ПОПОВА

КНИГА ПАМ'ЯТІ
ПОЛЕГЛИХ ЗА УКРАЇНУ

Про цей Інтернет-проект вже склали вірші і навіть зворушливу пісню. Його сторінки щодня «гортають» тисячі користувачів Всесвітньої мережі, що прагнуть збагнути суть трагічних подій неоголошеної війни на Донбасі, дізнатися про жертви України і про подвиги її захисників, вшанувати полеглих родичів, земляків, однополчан. «Книга Пам'яті полеглих за Україну», якій у липні виповнилося два роки – величезна електронна енциклопедія, що містить понад 3000 особистих «карток» з інформацією про тих, хто поклав життя, захищаючи Вітчизну – військовослужбовців, правоохоронців, добровольців, волонтерів...

Більшість відвідувачів цього ресурсу навіть не здогадуються, що створює «Книгу Пам'яті» невеличка група волонтерів – причому без жодної допомоги з боку офіційних органів. А очолює цей проект непересічна людина – Максим Попов (або просто Макс, як «на європейській зразок» його звуть друзі) у біографії якого – чимало цікавих сторінок, вартих уваги читачів «СЧ», і кожна з них заслуговує окремої розповіді.

РОЗПОВІДЬ ПЕРША: СЛУЖБА

Про початок «військового етапу» свого життя Максим жартує, мовляв, «не було б щастя...», якби не провалив вступні іспити до столичного інституту народного господарства. Здавалося б, юнак з інтелігентної родини (обидва його батьки – інженери зв'язку), дитинство якого пройшло на столичному Печерську, мав би сприймати перспективу «солдатчини» як життєву катастрофу, тим більше, що мова йде про непрості часи – перший рік існування незалежної держави України. Але Максим тоді вже сприймав світ крізь призму свого захоплення військовою історією – читав багато книжок на цю тему, виготовляв олов'яні мініатюри, робив перші кроки у реконструкції мундирів та спорядження давніх часів, тому й на строкову військову службу йшов охоче, маючи уяву про те, що на нього чекає:

– Під час призову настрої у мене був нормальний, бадьорий, хоча з мого шкільного випуску пішли в армію лише я та ще один хлопець. Звісно ж, мама дуже переживала, але батько мене підтримав. Пригадую, першого ж дня на збірному пункті військкомату мене розподілили у «команду 210» і... відпустили на ніч додому. Вранці приїхав прапорщик-«покупець», а наступного дня я вже писав батькам листа із золочівської «учебки».

Ми тоді ще носили радянську форму з краповими погонами з літерами «ВВ», хоча військове формування, у якому мені випало служити, вже мало дещо іншу назву: «війська внутрішньої та конвойної охорони МВС України». Після проходження «курсу молодого бійця» я пройшов відбір для подальшого навчання за програмою підготовки молодших командирів. Після закінчення навчання нам, за тодішніми нововведеннями, присвоїли звання «старший солдат»

(сержантом я став трохи пізніше), і опинився серед небагатьох випускників, яких залишили для подальшого проходження служби у навчальній бригаді.

Максим був призначений командиром відділення роти, що готувала молодших командирів для підрозділів з охорони підсудних, пізніше обійняв посаду заступника командира 1-го взводу 1-ї роти – тобто, на шикуванні сержантського складу опинявся правохланговим. Близько півроку виконував обов'язки командира взводу, бо ця офіцерська посада чомусь була вакантною. Замість півтора роки йому довелося служити два (строковиком призову «осінь-1992» президентським указом строк служби було збільшено на шість місяців), пройшовши усі доступні тоді строковику звання і посади, звільнявся у запас у погонах старшини.

У складі його взводу і за його безпосередньої участі пройшли вишкіл і отримали золочівський «диплом» три випуски курсантів – близько сотні молодших командирів, які продовжили службу у різних кінцях України.

– Сподіваюсь, усі вони згадують мене добрим словом, – говорить Максим. – Чесно кажучи, за два роки різне траплялося, але у мене спогади про службу не такі, як у багатьох чоловіків, що згадують переважно про негаразди, зокрема про «дідівщину» – явище, про яке у нинішньому Українському війську вже напевно, забули. А у той час цей «спадок» колишнього СРСР – система нестатутних звичаїв, спрямованих на приниження новобранців і знущання з них – був справжньою проблемою, яка ламала долі, калічила тіла й душі, та ще й утворювала навколо війська негативну «ауру». До честі золочівської «учебки», «дідівщини» у нас майже не було – хоча цей «вірус» і намагалися занести дехто із курсантів (мабуть, наслуховавшись «дембельських» розповідей старших бра-

«ВІЗИТНА КАРТКА»:

Максиму Леонідовичу Попову 41 рік. Корінний киянин. У 1992–1994 рр. проходив строкову військову службу в окремій навчальній бригаді внутрішньої та конвойної охорони військ МВС України (нині – Навчальний центр НГУ, м. Золочів), старшина запасу. У 2001 р. закінчив вечірній факультет Київського національного економічного університету, здобувши диплом спеціаліста за фахом «Міжнародна економіка». Працює у дочірній компанії одного з закордонних підприємств. Захоплюється автотуризмом, скелелазінням, гірськолижним спортом, а також військовою історією, Максим – одна із найвідоміших постатей неформального руху київських прихильників військово-історичної реконструкції, співорганізатор багатьох заходів.

З січня 2014 р. брав участь у подіях на столичному Євромайдані у складі волонтерського загону першої допомоги Товариства Червоного Хреста. 22 липня 2014 р. заснував волонтерський Інтернет-проект «Книга Пам'яті полеглих за Україну» memorybook.org.ua, що відображає безповоротні втрати Українського народу внаслідок «гібридної» агресії з боку Росії.

Одружений, має доньку.

тів), але у нас верх брали жорсткий статутний порядок і навички ретельно відібраних сержантів. Хоча часом нібито простішим і ефективнішим виходом із ситуації було розібратися фізично, я та інші молодші командири обирали діяти саме за статутом.

Можливо, це властивість людської пам'яті – якісь негативні враження стираються з плином часу і поступово згадуєш тільки позитив – проте з тієї пори минуло вже понад 20 років, а я досі пам'ятаю службу у деталях, тобто, це для мене справді значущий період мого життя. І нині я, особливо порівнюючи з іншими подіями у зрілому житті, усвідомлюю: наскільки ж нам тоді було добре! Ми завжди були нагородовані, напоєні, вдягнені, помиті, мали чіткі накази, перебували у простих і зрозумілих рамках поведінки.

Не скажу, що служба дала мені путівку у життя, бо я не став професійним військовим, але за ці два роки, окрім суто військових знань, я здобув дуже багато – практичні навички самостійного життя, усвідомлення, що таке відповідальність, вміння приймати рішення і налагоджувати стосунки з людьми, певне розуміння їхньої психології. Я щиро пишаюся званням випускника золочівської «учебки», бо вона зробила з мене вправного сержанта, який знав свої обов'язки і виконував їх, керуючи підлеглими у різних ситуаціях військового життя – від занять на полігоні до роботи з заготівлі картоплі. І це не похвальба, просто йдеться про «школу», здатну зробити це з будь-ким, хто хоче служити і прагне чомусь навчитись.

Під час своїх подорожей я кілька разів відвідував рідне військове містечко у Золочеві. Та й особисті зв'язки із товаришами по службі аж досі збереглися, особливо з тернопольянином Олександром Бурком. Я завжди прошу приткнути язика людям, які у моїй присутності починають розповідати, які вони молодці, що «відмазалися» від строкової. Проблема нашого покоління – у тому, що військова служба з багатьох причин була дискредитована, не мала належного престижу. Багато країн через це пройшли – і досягнули того, що статус Воїна у них справді є честю, почесним обов'язком. Найяскравіший приклад – Ізраїль, де якщо ти не відслужив у війську – це ніби тавро...

РОЗПОВІДЬ ДРУГА: КАР'ЄРА

21 листопада 1994 року старшина Попов був звільнений у запас. Максим зізнається: радість від повернення додому незабаром змінилася... депресією:

– Десь перші півроку були «проблемні». На службі ти обіймаєш посаду, несеш відповідальність, виконуєш певну роль, ти часточка механізму, ти потрібний. Аж раптом – опиняєшся у суспільстві і настає переломний момент, з'являються відчуття, нібито все стало інакшим, ніби ти щось втратив, ти один і нікому не потрібен. Твої друзі – вже на третьому курсі інституту, половина знайомих дівчат вийшли заміж. Спілкуватися мені не було з ким, свого кохання я ще не зустрів, та ще й часи тоді були складні, країна переживала економічну кризу. Нині щось аналогічне після «дембеля» переживають учасники АТО, у них такі ж проблеми, хоча звісно ж, їхні відчуття у багато разів сильніші. До речі, саме тому багато з них вирішують повернутися на службу, де їм комфортніше. Це вже пізніше починаєш розуміти, що відслужити у війську у 20 років – те що треба, а у юному віці важко збагнути значення процесів, що з тобою відбуваються.

Максим поступово почав будувати життя: влітку 1995-го вступив-таки на вечірній факультет Нархозу, навчався і одночасно працював економістом у розрахунковому відділі однієї зі столичних телекомунікаційних компаній, згодом створив родину, у них із дружиною народилася дитина.

Здобувши вищу освіту, він розпочав кар'єру у ківському представництві однієї з іноземних компаній. Максим розповідає:

– Це, напевно, свідчить про недосконалість нашої системи освіти, але я один із

1993 рік, Золочів. Максим Попов – новобранець.

небагатьох з мого випуску працюю за спеціальністю, саме у сфері міжнародної економіки – торгівля, імпорт, фінанси... Причому вже протягом 14 років – у одній фірмі. З 2002 року до 2007-го був рядовим співробітником, пізніше – директором ківського представництва німецької компанії з виробництва шпалер, підприємства із 150-річною історією. 2015 року у зв'язку із кризою представництво було скорочено, нині працюю менеджером у дочірній компанії.

Солідна за українськими мірками зарплата, регулярні закордонні відрядження – що стоїть за цими атрибутами професійних досягнень Макса Попова, який «стартовий капітал» в основі його успішної кар'єри? Максим зізнається – доводиться постійно навчатися. Приміром, на додаток до англійської мови, якою він вільно володіє завдяки школі та університету, у 2005–2006 рр. він вивчив ще й німецьку – такою була одна з вимог роботодавців перед призначенням на керівну посаду.

– Крім того, довелося «підтягувати» свої знання з маркетингу та з інших питань, довелося навчитися бути керівником підприємства, – пояснює Максим. – Адже одна справа, коли у тебе троє підлеглих, інша – коли тридцять, тут треба вміти вирішувати різні питання – адміністративні, психологічні. До речі, саме тут мені дуже допомагає «золочевський» досвід.

А загалом це нормальний шлях розвитку людини для кожної більш-менш цивілізованої країни: ти починаєш з малого і поступово розвиваєшся, постійно робиш якісь кроки вперед.

РОЗПОВІДЬ ТРЕТЯ: ХОБІ

Коло захоплень Максима вражає широтою – це і автотуризм, і гірськолижний спорт, і скелелазіння. Утім, говорячи про останнє, він раптом обірвав розповідь сумною фразою: «Але я підкорював скелі переважно в Криму...».

Головне ж його хобі – військово-історична реконструкція. Починаючи з 1995

року, Максим Попов брав участь у безлічі фестивалів та інших заходів, перевтілюючись у воїнів різних країн та епох: бійця Конфедерації Південних Штатів часів Громадянської війни у США, солдата Австро-Угорської Імперії періоду Першої світової війни, капрала Королівської Британської армії часів Кримської війни, обер-лейтенанта гірських егерів Вермахту – всі «образи» важко й перерахувати... Останнім часом до цього переліку додалися ще й воїн армії Української Народної Республіки 1918 р., полковий хірург 13-го легкого полку наполеонівської Великої армії і український козак XVII сторіччя – у ролі останнього Максим з групою друзів у травні 2016-го здійснив кількадечну подорож Дніпром, випробовуючи на собі життя та побут наших далеких предків. А у січні 2009 року літав до Південно-Африканської Республіки, щоб взяти участь у реконструкції однієї з битв англо-зулуської війни...

Годі й казати, що кожен з зазначених «образів» проробляється надзвичайно ретельно, буквально до гудзика, і кожен комплект обмундирування, зброї та спорядження – результат величезної роботи, вивчення історичних джерел та спілкування з колегами-реконструкторами з різних країн світу. Чимало сил та часу потребує й вирішення суто організаційних питань – а Максим Попов відомий як в Україні, так і далеко за її межами саме як співорганізатор багатьох заходів, причому він є прибічником «living history» – стилю, що передбачає повне занурення в епоху, що відтворюється. Розповідаючи про це, Максим знов торкається болісної для нього теми:

– Влітку 2013-го ми з групою друзів брали участь у масштабному фестивалі, присвяченому подіям Кримської війни 1853 – 1856 рр. Нам тоді вдалося не лише відтворити цілий підрозділ Королівської Британської армії (до його складу, окрім українців, увійшли громадяни Великої Британії та Росії), а й розгорнути справжній британський військовий табір, у якому не було жодної сучасної речі: намети, похідні меблі, кухонний посуд, ліхтарі, свічки, флагштоки, навіть лопата – все

2013 рік, Крим. Максим в ролі капрала британського 57-го піхотного полку.

У формі солдата Армії США часів Другої світової війни.

відповідало стандартам XIX сторіччя. Серед гостей, які оглянули цей табір, був і британський принц Майкл Кентський.

А наступного літа на 160-річчя Альмінської битви лише з Великої Британії до Криму збиралися приїхати близько сотні реконструкторів – ці люди вже готувалися замовляти чартерний авіарейс... Це був би справді небачений захід, який напевно, викликав би значний інтерес у всьому світі і сприяв би збільшенню потоку іноземних туристів до Криму, але замість них там з'явилися російські «зелені чоловічки».

Ця агресія зруйнувала не лише наші сміливі плани, а й стосунки з більшістю колег-росіян, разом із якими ми роками брали участь у реконструкторських фестивалях, буквально – їли з одного казанка, дружили родинами, підтримували і вичували один одного... Але як нам з ними спілкуватися далі, якщо пропаганда перетворила їх на «ватників»? Із друзів-кримчан один буквально через місяць після окупації залишив рідний Севастополь і разом із своєю дівчиною переїхав до Львова (до речі, він дуже задоволений). Інші або «дотримуються нейтралітету», або почали розповідати що Крим – це Росія, хоча ці люди десятки років жили в Україні, служили у її війську, отримували освіту у її інститутах...

Забігаючи наперед, розповім про те, що мені довелося побачити у березні 2014-го на адміністративному кордоні з Кримом, коли наша група волонтерів настановилася на один із перших щойно встановлених блокпостів: якийсь нетверезий «казак», явно місцевий, побачивши наші документи, почав... стріляти у повітря, над нашими головами. Я тоді був просто шокований: мені, українському громадянину на українській землі якесь п'яне бидло відкрито погрозувало зброєю! А згодом теж саме почалося на Донбасі...

РОЗПОВІДЬ ЧЕТВЕРТА: ЄВРОМАЙДАН

Події Революції Гідності Максим спочатку спостерігав зі сторони. Але в грудні 2013 року, коли у протистоянні на вулиці

Грушевського загинули перші демонстранти, він зрозумів – треба діяти:

– Я хотів робити щось корисне для людей, тому звернувся до Товариства Червоного Хреста України, на базі якого вже був створений волонтерський загін першої допомоги, який очолював мій друг і колега, досвідчений турист Тарас Логгінов. Майже одночасно туди прийшов і мій друг Роман Котляревський.

Ми пройшли підготовку на короткострокових курсах, отримали відповідні посвідчення, форму і з 26 січня 2014-го почали чергувати. Спасибі моїй компанії – керівництво розуміло, що у нас відбувається, і закривало очі на мої «прогули».

Наголошую, ми дотримувалися нейтралітету, не робили жодних політичних заяв і не висловлювали свою особисту позицію, поки виконували свої обов'язки у формі Червоного Хреста. Для нас не було «своїх» та «ворогів» – лише поранені, яких треба було рятувати.

Зрозуміло, найбільше нам «дісталось» 18 – 20 лютого. Коли 18 лютого почався наступ «Беркута», ми в одному з двориків біля Шовковичної утворили імпровізований медпункт, стягнувши туди поранених і травмованих «майданівців». На щастя, правоохоронці нас не чіпали, більше того, якісь незнайомий мені генерал-майор почав приводити до нас нових постраждалих.

Потім нам довелося діяти в тилу бойових порядків «Беркута» та внутрішніх військ. Я тоді вперше побачив смерть, у тому числі і військовослужбовців ВВ – двох із них вносила саме наша група.

Чомусь запам'ятався випадок, коли нам довелося забирати і «відкачувати» одного з «беркутів», який торкнувся обірваного електричного дроту і його вдарило струмом. Взагалі, ми багато разів надавали допомогу правоохоронцям, і навіть доводилося їх рятувати від люті натовпу – солдатів ВВ, які під час сутичок «відривалися» від строю і опинялися в оточенні, доводилося буквально закривати собою.

Я б дуже хотів би знайти старшого лейтенанта, який спіткнувся і впав, коли тікав від розлючених демонстрантів. Поки ми із Романом цього офіцера тягнули з натовпу, закриваючи його з двох боків, з нього зірвали усі засоби захисту та зимову куртку і потовкли

так, що він був у напівнепритомному стані – та й нам, чесно кажучи, «прилетіло» по спинах...

У найстрашніший момент, вранці 20 лютого, коли ми не встигали виносити з Інститутської десятки вбитих та поранених, однією з жертв судилося стати Роману Котляревському – рятуючи інших, він сам дістав тяжке кульове поранення в ногу.

Я працював у складі загону першої допомоги до квітня – зокрема, їздив до Херсону, де ми допомагали створювати аналогічний загін Червоного Хреста, який очолював місцевий лікар-хірург Владислав Ковальов. Пізніше дізнався, що Влад вступив до лав новоствореного батальйону патрульної служби міліції особливого призначення «Херсон», 29 серпня 2014 року рядовий міліції Ковальов загинув під час виходу з «Іловайського котла», намагаючись врятувати поранених побратимів...

РОЗПОВІДЬ П'ЯТА: «КНИГА ПАМ'ЯТІ»

Зрештою, залишивши волонтерську діяльність, Максим повернувся до звичної праці, проте, зізнається він, тієї весни його не полишало тривожне передчуття наближення війни (хоча тоді мало хто міг уявити собі спалах збройного конфлікту на східних теренах України). З березня по червень 2014 року він брав участь у громадському розслідуванні обставин розстрілу «Небесної сотні». Спочатку просто допомагав батьку одного із загиблих, Устима Голоднюка, потім у процесі збирання та узагальнення фото- та відеоматеріалів, свідчень учасників подій, почали накопичуватися відомості про інших полеглих на Євромайдані.

Набутий досвід та навички створення інтернет-сторінок (ще одне його хобі) Максим вирішив застосувати, коли на Донбасі почала литися кров, і список загиблих у конфлікті сягнув близько 200 осіб. Ідея створити веб-ресурс «Книга Пам'яті полеглих за Україну» прийшла до нього дещо спонтанно:

– 22 липня 2014 року я зареєстрував домен memorybook.org.ua, навіть ще не знаючи, що на базі українського розділу «Вікіпедії» вже існує схожий проєкт, і що відомості про полеглих також намагаються узагальнювати співробітники Національного військово-історичного музею України.

Максим Попов (ліворуч) з товаришами евакуює пораненого активіста Євромайдану. Незабаром його друг Роман Котляревський (на фото праворуч) буде тяжко поранений...

Концепцію сторінки я запозичив у США. Точніше, просто згадав про те, як, досліджуючи тему війни у В'єтнамі, дізнався про «Стіну Пам'яті» – меморіальний комплекс у Вашингтоні, на плитах якого викарбувані імена та прізвища всіх 54 тисяч громадян США, що загинули під час того збройного конфлікту. Крім власне меморіалу, існує також віртуальна «Стіна Пам'яті» – ресурс, на якому накопичено інформацію про кожного з полеглих – фото, біографії, відомості про нагороди, місце і обставини загибелі. Варто зазначити, що цей проект створювався роки через 20 після будівництва меморіалу, коли, власне, з'явився Інтернет, тож вочевидь, спочатку було зібрано цілий «паперовий» архів, який згодом було опубліковано у Всесвітній мережі.

Максим пригадує, що першою створеною ним у «Книзі Пам'яті» стала сторінка з фото і анкетою командира роти запорізького полку Національної гвардії України лейтенанта Богдана Завади, який загинув у бою 26 липня 2014 року в Шахтарському районі Донеччини – активісту тоді саме потрапила на очі публікація про обставини загибелі офіцера, якого було посмертно удостоєно звання Героя України. Згодом, у процесі накопичення інформації, стало відомо ім'я українського воїна, який став першою жертвою «неоголошеної війни» – мартиролог безповоротних втрат відкрив військовослужбовця ЗСУ прапорщик Сергій Кокурін, вбитий пострілом у серце 18 березня 2014-го під час несення служби на посту з охорони його військової частини, дислокованої у Сімферополі, в момент, коли її почали штурмувати озброєні «казаци» та «ополченці»...

Отже – одна людина створила сайт і почала його наповнювати. Згодом до роботи підключився заступник директора Національного військово-історичного музею Ярослав Тинченко та інші небайдужі люди, які утворили невеличку групу, що на волонтерських засадах збирає, систематизує, уточнює інформацію про полеглих під

час АТО воїнів та правоохоронців, а також фото- та відеоматеріали, публікації у Інтернеті та ЗМІ. Причому Максим, як адміністратор сайту, особисто вносить кожен поправку чи доповнення – вносить «вручну», не довіряючи надсучаснішим технологіям обробки інформації. Він пояснює:

– Я консерватор, і «Книга Пам'яті» – це моя війна, моя ділянка фронту, хоч як пишномовно це звучить. Тому чим складніше мені працювати із «Книгою», тим більше я «впираюся».

Інтерфейс «Книги» влаштований таким чином, що пошук потрібної сторінки можна здійснювати як за першою літерою прізвища загиблого, так і за підрозділом. Причому, процес пошуку максимально спрощений – це зроблено спеціально щоб полегшити доступ до ресурсу користувачів з числа старших поколінь.

Спочатку на кожного загиблого воїна (а їх на сайті обліковано понад три тисячі) заводиться сторінка з його фото і особистою інформацією, потім ми доповнюємо сторінку додатковими фото, біографіями, спогадами родичів і однополчан, посиланнями на інші сторінки та ресурси – так започатковується невеличкий віртуальний музей. Одним із пріоритетних завдань ми вбачаємо показати, як вшановується пам'ять полеглих, тому публікуємо інформацію про відкриття меморіальних дошок та інших пам'ятних знаків, перейменування вулиць на честь полеглих захисників України. Також почали розмішувати фото надгробних пам'ятників, плануємо додавати GPS-координати поховань, які можуть стати у нагоді товаришам, які захочуть віддати шану однополчанам. Передбачено зворотній зв'язок із користувачами, які можуть написати нам листа електронною поштою, поділитися спогадами або фотографією, або замовити на сторінку родичу або побратиму позначку, що символізує скорботу та повагу – зображення квітів або запаленої свічки.

Ресурс поступово розвивається, зокрема, на ньому з'явилися зведені статистичні дані, тематичні добірки – наприклад, при-

свячені загиблим у АТО ветеранам війни в Афганістані, учасникам миротворчих операцій, професійним спортсменам, медикам; інформація про три найбільші кладовища, де покуються тимчасово невідомі герої. Робота дуже велика, потребує спеціфічних знань, а ще – терпіння та тактовності по відношенню до полеглих та їхніх родин...

Навіщо все це взагалі потрібно? Насамперед, для того щоб зафіксувати трагедію нашого народу і імена його кращих синів на сучасних електронних «скрижалях історії», доступних з різних кінців земної кулі. Щоб спростувати одну з головних тез російської пропаганди – про те, що незалежність України відстоюють виключно фашистські карателі, маргінали і покидьки. Щоб запобігти маніпуляціям із кількістю полеглих або звинувачень у тому, що Україна приховує втрати – подібні провокаційні закиди вже лунали. Але нам нічого таїти, на відміну від керівництва північного сусіда, яке уникає повідомляти власному народу про справжню ціну неоголошеної війни – полеглих і скалічених на Донбасі російських військовослужбовців. Тому годі й казати, що в Росії аналогічного проекту немає, і навряд чи він з'явиться у найближчі роки.

Варто наголосити: «Книга Пам'яті полеглих за Україну» – проект волонтерський, він не є офіційним джерелом і жодним чином не підтримується державою. На запитання про те, чи не хотілося б йому працювати під якимсь патронажем, Максим Попов скептично зазначив:

– Там де в нашій країні з'являються певні «патронажі», виділяються якісь фінанси – все зазвичай закінчується плачевно. Наша група існує вже понад два роки, ми розуміємо один одного, витрати аж ніяк не «космічні». Тож якщо до нас звернуться з подібною пропозицією – вона не буде прийнята. Утім, ніхто до нас з таким і не звертався...

Підполковник Сергій КОВАЛЕНКО, спеціально для «СЧ», фото з особистого архіву Максима ПОПОВА

ВАРТОВІ ПРАВОПОРЯДКУ

Коли у липні 2014 року бойовики незаконного збройного формування «ДНР» залишили місто Слов'янськ Донецької області, виникла гостра необхідність сформувати військовий правоохоронний підрозділ, який би забезпечував мир та спокій місцевого населення. За рішенням керівництва держави у Слов'янську створили полк Національної гвардії України. Уже більше двох років гвардійці відносно молодій військової частини забезпечують правопорядок у місті.

9:00. На плацу військового містечка проходить розвід особового складу на службу з охорони громадського порядку. На відміну від колег, що охороняють правопорядок в інших містах України, слов'янські військові правоохоронці екіпіровані не тільки спеціальними засобами, але й бронезилетами 4-го класу захисту та кевларовими шоломами. До того ж, на грудях у кожного бійця висить особистий АК-74 – відносна близькість до лінії фронту дається взнаки...

Сьогодні на службу з ОГП відповідно до запиту керівника Слов'янського відділу поліції ГУНП в Донецькій області заступають 15 гвардійців. Вони увійдуть до складу чотирьох спільних нарядів (два з них – автопатрулі) та оперативного резерву, який чергуватиме біля будівлі міськвідділу поліції.

Маршрути патрулювання пролягають через найбільш залюднені райони міста – центральні вулиці, залізничний та автовокзал. Зазвичай гвардійці забезпечують правопорядок з середи по неділю щотижня, проте при ускладненні оперативної обстановки графік несення служби та кількість військовослужбовців може змінюватись.

Щодо криміногенної ситуації, то особливих відмінностей між кількістю та характером злочинів і правопорушень у Слов'янську та схожому за розміром і населенням місті на теренах Західної чи Центральної України немає. Як і всюди, найпоширенішими злочинами тут є крадіжки, шахрайство, бійки та пограбування. Щоправда, існує в Слов'янську і місцевий «колерит». Тут розташований ландшафтний парк «Слов'янський курорт», відомий своїми солоними озерами, санаторіями та базами відпочинку. Відповідно, тут час від часу промишляють «туристи», охочі до чужого майна. Тож слов'янським поліцейським та бійцям НГУ нерідко доводиться повертати відпочивальникам матеріальні цінності, на які вже встигли покласти око злочинці.

Слов'янськ – не єдиний населений пункт, де гвардійці несуть службу. Оперативно-профілактичні заходи за їхньою участю час від часу проводяться у сусідніх населених пунктах. Так, протягом червня поточного року у Слов'янську, Бахмуті та Лимані затримано 8 громадян за скоєння тяжких злочинів, 3 – за підозру у причетності до незаконних збройних формувань, зафіксовано понад 60 адміністративних проступків.

Ставлення населення до гвардійців в цілому позитивне. Громадяни розуміють, що полк НГУ дислокується тут для охорони їхнього спокою. Та й просто приємно бачити у місті людей у формі, що відзначаються високою культурою поведінки і пильно слідкують за громадським порядком.

...День видався спекотний. Ближче до обіду стовпчик термометра піднімається до +35. Але пильність гвардійців, які несуть службу поблизу міської автостанції, не зменшується. Особливо уважними слід бути тим, хто несе службу на автовокзалі. Наряд ретельно слідкує за усіма, хто прибуває у місто, адже із окупованої території автобуси теж приїждять. 20-річний солдат-строковик Богдан Підніжний сьогодні вперше у житті заступив на службу з ОГП.

– У слов'янському полку я служу лише два тижні. Із роботою патрульного знайомий поки що лише теоретично, проте сподіваюсь, успішно пройду стажування, складу всі необхідні заліки і стану справжнім військовим правоохоронцем, – каже Богдан.

Особовий склад слов'янського полку НГУ залучається і для охорони правопорядку під час масових заходів. Своєрідним іспитом на професіоналізм для них стало нещодавнє святкування другої річниці звільнення Слов'янська від військ самопроголошеної ДНР. Для участі у святкових заходах до міста завітали Президент України, глава Ради національної безпеки і оборони України, міністр оборони та міністр внутрішніх справ. Урочистості пройшли цілком мирно, за підсумками несення служби порушень громадського порядку не трапилося.

Зазначимо, що служба з ОГП – не єдине завдання, яке виконують військовослужбовці слов'янського полку НГУ. Бійці стрілецького батальйону цієї військової частини щодня охороняють взводні опорні пункти у зоні проведення АТО. Проте кожний військовослужбовець готовий висуватися на передову будь-якої хвилини. Всі вони розуміють: відносно затишшя на фронті може раптом припинитися, тому ця молода військова частина завжди готова дати відсіч ворогові.

**Лейтенант Олексій ПАВЛЮК,
фото автора**

...Підйом, як і було визначено на вечірньому шикуванні командиром батальйону підполковником Віктором Толочком, відбувся рівно о другій ночі. Півгодина на короткий інструктаж, перевірку зброї та спорядження – і бійці зведеного загону батальйону Національної гвардії ім. генерала Кульчицького відправляються на завдання в «сіру зону». За роботою одного з найбоєздатніших українських підрозділів в зоні АТО спостерігав і автор цих рядків.

Пункт нашого прибуття – селище міського типу Новоградське. Засноване два століття тому як колонія німців-менонітів, до 1951 року воно офіційно іменувалося... Нью-Йорком, і нині цю назву можна зустріти на деяких місцевих вивісках. Звідси до окупованої Горлівки навростець менше 10 км. Участь у операції беруть представники одразу кількох відомств. У той час, коли підрозділи СБУ та поліції працюватимуть у житловому секторі Новоградського, гвардійці перевірять громадян та автотранспорт у складі мобільних блокпостів на ключових шляхових роз'їздах селища. Про це бійці дізнаються від начальника штабу старшого лейтенанта Олега Дубягіна, позивний «Кум», лише безпосередньо на місці – режим секретності планування подібних заходів зазвичай суворий.

Наші УАЗик-«буханка» та КрАЗ для перевезення особового складу до селища прибуває на світанку. П'ять груп по п'ять гвардійців займають позиції на визначених точках, де вже чекають БТРі з бійцями високимобільних десантних військ.

– Ви – основні, ми вас прикриваємо, – вітаючись, пояснює командир роти вогневої підтримки батальйону Кульчицького капітану Олексію Гетьману високий худорлявий старлей-десантник.

Капітан Гетьман, позивний «Кеп», старший групи, з якою я залишаюся на околиці селища, ще раз інструктує підлеглих – ретельно перевіряти документи і оглядати машини, не пропускати жодних дрібниць.

...Доброго ранку, а що це ви наших «сепарів» так рано побудили? Виходжу з квартири, а біля кожного під'їзду нашого будинку вже зрання позбрідали і щось обговорюють схвильовано, – звертається до нас із посмішкою місцева жителька років 45. «Сепарами» вона називає тих своїх земляків, які щонайменше в думках співчують «народним республікам». Це й недивно, адже багато хто з них має родичів, які з початком конфлікту подалися в бойовики. Появі гвардійців в селищі жінка щиро радіє і просить за можливості частіше приїздити сюди, мовляв, нехай всі бачать що Новоградське – це українська земля.

Близько 9.00 рух людей і автотранспорту похвалюється. Бійцям часом доводиться просити водіїв зачекати, поки вони ретельно перевіряють попередню машину. Люди по-різному реагують на прохання гвардійців. Хтось посміхається і після звертання українською також переходять на мову. А трапляються й такі, що на привітання не відповідають, мовчки виконують прохання, а в очах читається неприхована неприязнь. Проте з усіма «кульчицькі» поводяться коректно і кожному на прощання бажають щасливої дороги. Мені згадується настанова комбата

В «НЬЮ-ЙОРКУ» ВСЕ СПОКІЙНО

перед виїздом – «...з місцевими поводитися коректно і ввічливо, не забувати, що там не всі поголовно прибічники сепаратистів, а насамперед громадяни України». В якийсь момент бійцям навіть доводиться прийти на допомогу літньому мотоциклістові, штовхаючи двоколісного коня з коляскою, котрий ніяк не хоче зводитися після зупинки. «Спасибі!», дякує на ходу, перекикуючи ревіння старого глушника, дядько.

– Що це в нас за гості непрохані? – з роздратуванням у голосі запитує чоловік років сімдесяти, який з велосипедом поспішно виходить з двору біля якого група несе службу. І тут же на прохання молодшого сержанта Ірини Ярош пред'явити документи зухвало відповідає, – нічого я вам покажу, тільки з дому вийшов, я тут недалеко живу!

І це опівдні! Вимогу гвардійців пред'явити паспорти чоловіки проігнорували та почали вимагувати посвідченнями працівників місцевої прокуратури.

– А що, службові посвідчення вже паспорти замінюють? – незворушним тоном реагує «Кум» на метушно. Побачивши, що «корочки» ніякого враження на «кульчицьких» не справляють, починається стандартне «рішало» на місці – від спроби домовитися до погроз «покарання від начальства». На недолугі потуги «прокурорських» гвардійці реагують презирливими посмішками – за два роки участі у бойових діях і не в таких ситуаціях побували. Затримані притихають і мовчки чекають на приїзд працівників поліції.

Через деякий час гвардійці затримують нетверезого військовослужбовця ЗСУ, який з автоматом за плечима чимчикував селищем.

– У мене сьогодні день народження, старший блокпоста відпустив скупитися, – виправдовується боєць.

Йому навіть і в голову не приходило, що в такому стані в «сірій зоні» він запросто може стати здобичкою диверсантів – проїжджали на машині, зупинилися, скрутили, вкинули в багажник, і за півгодини сидить горе-солдат у якомусь підвалі в «ДНР»... З усіма доводами гвардійців воєнка погоджується, стверджувально киває головою, обіцяє більше так не робити і... просить відпустити – як-не-як день народження! Отримавши відмову, похнюплено чекає на свого командира, який вже їде забирати підлеглого.

На інших мобільних блокпостах «фільтрація» проходить теж результативно. Група, очолювана старшим солдатом Олександром Мікешиним, позивний «Елвіс», затримала громадянина з донецькою пропискою без посвідчення переселенця, чоловіка із жінкою, які їхали в маршрутному таксі з Тореза на окуповану територію без документів і водія, в котрого не було жодного документа – ні особистих, ні на авто. Трьох чоловіків з окупованих Горлівки, Донецька і Макіївки без довідок переселенців затримала група старшого лейтенанта Арте-

ма Парижа. Чи це просто збіг обставин, чи справді всі ці люди мають відношення до терористичних організацій і намагалися покинути селище під час «зачистки», будуть встановлювати працівники спецслужб.

...О 14.00 операція завершується. Наш КраЗ об'їжджає пости, збираючи групи, і спільною колоною з п'ятьма БТРами десантників ми вирушаємо назад. Через кілька десят кілометрів наші шляхи розходяться. КраЗ сигналізує на прощання крилатим піхотинцем, які махають нам услід, обганяє їх «броню» і, набираючи швидкість, повертається на базу батальйону в Комишуваху. Ввечері під час загального шиккування комбат від імені командування Сил спеціальних операцій, яке організувало операцію в Новоградському, оголошує подяку всім, хто брав у ній участь.

– Подібні виїзди – це звичайні будні нашого батальйону, – ділиться думками підполковник Віктор Толочко. – І далеко не завжди ми чергуємо на блокпостах. Наприклад, минулого тижня одна з наших груп допомогла виявити і знешкодити ДРГ противника, яка тривалий час тероризувала мінометними обстрілами позиції українських військових. А взимку ми взагалі виїздили на «зачистки» щотижня. Часом кількість затриманих за різними підозрами сягала до ста осіб! Після ретельних перевірок працівники спецслужб переважно більшість відпускали, але серед них траплялися колишні і діючі бойовики, та навіть один військовослужбовець Головного розвідувального управління РФ. Що ж до сьогоднішньої операції, то враховуючи її коротку тривалість, я вважаю результатом геть непоганими. У будь-якому разі, ми свою справу зробили.

Майор Олександр КОНОВАЛОВ,
фото автора

ФРОНТОВИЙ АЛЬБОМ СТАРШОГО СОЛДАТА «ВОРОНА»

...В кінці холу селищного будинку культури за столом сидить високий жиливий боєць років тридцяти п'яти, перебираючи на брезентовій тканині дрібні за частини, призначення яких, швидше за все, відоме лише йому.

– Доброго дня. Ви «Ворон»?

– Доброго. Так, я. Мені комбат казав, що журналіст має підійти, – відірвавшись від роботи, говорить він.

– Чим це ви займаєтесь?

– Так, невеличкі «домашні заготовки» роблю, щоб хлопцям на ВОПах спокійніше спалося, – загадково посміхаючись, відповідає «Ворон» і пропонує продовжити розмову надворі.

Навряд чи знайдеться серед «кульчицьких», особливо серед новобранців, багато бійців, які знають старшого солдата Романа Гута по імені. Але варто назвати його позивний, як у відповідь почуєш стверджувальне: «Так, звісно, хто ж не знає «Ворона»!

До неоголошеної війни на Сході України він працював електромонтером оперативної служби Державного підприємства «Генеральна дирекція з обслуговування іноземних представництв». Не варто, напевно, говорити, якими професійними і морально-діловими якостями має володіти працівник, аби отримати допуск до такої відповідальної роботи. У вільний час Роман займався рукопашним боєм, здобув звання майстра спорту. Також захоплювався кульовою стрільбою, неодноразово посідаючи призові місця на змаганнях серед профспілок трудових колективів. Підробляв особистим охоронцем крупного бізнесмена, що для його родини було своєрідною сімейною традицією – батько Романа був бодігардом В'ячеслава Чорновола, коли той жив і працював у Львові, звідки Гути родом.

Переломним моментом для нашого героя стали революційні події 2014 року. За словами Романа, на Євромайдан його привело бажання змін на краще для країни і почуття патріотизму, котре прищеплювали йому батьки ще змалку. Скоро громадські справи почали забирати все більше часу, і чоловік звільнився з престижної й високооплачуваної роботи, ставши заступником командира однієї із сотень самооборони. Коли було оголошено про формування першого резервного батальйону Національної гвардії України, Роман, не вагаючись, прийшов записуватися добровольцем, а через кілька місяців відправився на Донбас – давати відсіч сепаратистам. Слов'янськ, гору Карачун, Красний Лиман, Вуглегірськ, Дебальцеве, Попасну та багато інших «гарячих точок» буремного Донбасу пройшов він разом із підрозділом. Відтоді життя «Ворона», як і його бойових побратимів, проходить в зоні проведення АТО, перериваючись лише нетривалими відпустками між черговими відрядженнями на Схід.

...Ми сидимо з Романом за довгим столом під напнутою маскувальною сіткою в

селищі Комишуваха, що на Луганщині, в місці дислокації зведеного загону батальйону Кульчицького. В зоні АТО, на відміну від інших гвардійських підрозділів, «кульчицькі» несуть службу не лише на взводних опорних пунктах і блокпостах. За два роки бойових дій вони здобули славу одного із найдосвідченіших та боєздатних підрозділів, здатного виконати завдання будь-якої складності.

Розповідаючи про себе, старший солдат Гут демонструє фотографії на екрані свого смартфона. На одному зі знімків посміхається молодий чоловік у світлій сорочці і джинсах, в якому вгадується мій співрозмовник.

– Це я до війни, схожий? – запитує «Ворон», і ніби для контрасту, показує наступне фото.

На ньому помітно схудлий Роман в камуфляжі і «розгрузці» сидить на ящику з боеприпасами. На обличчі ледь помітна усмішка, яка геть відрізняється від тієї, з мирного життя. Втоплена, але зосереджена і дещо зневажлива – так посміхаються

люди, котрі не раз заглядали в очі смерті. Фотографія зроблена влітку 2014 року на Карачуні. В одній руці «Ворон» тримає якусь посудину, доверху засипану автоматними патронами, а в іншій ложку з зачерпнутими набоями. Такий собі військовий гумор.

– Два дні сиділи взагалі без їжі і води, – робить пояснення до кадру «Ворон». – В такій щільній облозі були, що наші не могли пробитися навіть із боєм. Благо, підмогли дочекалися, боеприпасів вистачило.

На цій стратегічній висоті старший солдат Гут виконував обов'язки командира роти – офіцерів у батальйоні тоді було обмаль. «Ворон» згадує, що попри численні атаки ворожої піхоти і артилерійські обстріли, його підрозділ взагалі не зазнав втрат. Десантники з сусідніх позицій, у яких були і «трюхсоті», і «двохсоті», називали гвардійців заговореними.

Наступне групове фото, теж з Карачуна, змушує мого співбесідника помітно посерйознішати. На ньому «Ворон» із бійцями Збройних Сил і шістьма колишніми праців-

никами івано-франківського «Беркута», з якими гвардійці пліч-о-пліч тримали оборону. Ця фотографія, що свого часу облетіла соцмережі, зроблена за десять хвилин до відльоту гелікоптеру, збитого ворожою ракетою. У ньому загинув генерал-майор Кульчицький із підлеглими і шестеро тих самих міліціонерів. Знаючи історію взаємин майданівців і «беркутів», доволі незвично чути теплі слова від заступника сотника Самооборони на їхню адресу. Але спільне протистояння зовнішньому ворогу об'єднало навіть таких затятих антагоністів.

– На Майдані ті хлопці, в основному, перебували в резерві. Мабуть, тодішне керівництво МВС не особливо довіряло підрозділам із Західної України. Достойні і хоробрі були бійці, – з жалем говорить «Ворон». – Пам'ятаю, якось у них був день відпочинку після виснажливого і тривалого бою. Вони його провели по-своєму, з користю – дісталися до одного із зайнятих «сепарами» сіл і привели двох «язиків». З ними не страшно було хоч в розвідці, хоч в обороні – ми знали, що вони в разі чого прикриють нам спину.

...Продовжуємо переглядати фото. Звертаю увагу на те, що за два роки їх загалом назбиралося не так і багато. Старший солдат Гут відповідає, що під обстрілами не до зйомок було, і я йому вірю. Знімки в його віртуальному альбомі – просто прив'язка до чергової географічної точки зони АТО. Вони не претендують на роль фотосшедеврів, але красномовно свідчать про те, що довелося побачити і пережити цьому чоловіку.

– А це вже Вуглегірськ взимку 2015-го, після того як ми його відбили у бойовиків. Шкода, що згодом нам довелося звідти піти. Ми тримали місто до останнього – відходили вже тоді, коли на нас російські танки поперли, – коментує «Ворон» власний знімок на фоні розтрощеного даху житлового будинку.

І зі злою усмішкою додає:

– Але кілька «подарунків» я їм на згадку залишив!

При відступі старший солдат Гут встановив в місці ймовірного руху ворожої бронетехніки п'ять потужних фугасів власного виробництва. В результаті – мінус три «сепарські» танки, одному з яких відірвало башту і відкинуло її метрів на тридцять. Про це Роману згодом розповіли армійські артилеристи, яким він передав карту мінування при відступі. Згодом і сам знайшов відео з розбитими танками в Інтернеті. Час та місце зйомок, а також характер пошкоджень техніки противника не залишали сумнівів, що це спрацювали саме його «подарунки».

Пристрасть до піротехніки у «Ворона» з дитинства. Улюбленими предметами в школі, а згодом в електротехнічному технікумі, були хімія і фізика. Звісно, хлопчаків завжди приваблюють цікаві досліди, саморобні пугачі і «бомбочки», проте для героя нашої розповіді дитячі забавки переросли в справжнє захоплення. Він вивчав спеціалізовану літературу, деякий час навіть працював в команді піротехніків, яка займалася спецефектами на кіностудії ім. Олександра Довженка. Цей досвід Роман успішно використовує і в зоні АТО, виконуючи обов'язки позаштатного начальни-

За десять хвилин до відльоту. Серед інших на фото шість колишніх «беркутівців», яким так і не судилося повернутися живими додому

ка інженерної служби свого підрозділу. Власне, за цим заняттям я й застав його при знайомстві – загадкові «домашні заготовки» для хлопців на ВОПах виявилися сигнальними розтяжками.

– ...О, знову сепаратисти бавляться – стерли телефонну книжку! Набридло вже вкотре по-новому «закачувати» всі контакти, – перезавантажує смартфон мій співбесідник.

Ворог у нас, виявляється, технічно підкований. В принципі, досвідченому комп'ютерщику за наявності певного технічного оснащення нескладно на відстані «залізити» у чий-небудь мобільний телефон. Особисті дані «Ворона», як і багатьох його побратимів, давно фігурують у списках «українських карателів» на тамтешніх інтернет-сайтах. Але за два роки конфлікту гвардійці вже звикли ставитися до цього факту з іронією. Знайти власне прізвище у подібному списку є навіть своєрідним приводом для гордості: мовляв, ну нарешті визнали, значить не даремно воюю.

Попри те, що масштабних бойових дій в зоні АТО наразі не ведеться, різко активізувалася, особливо в «сірій зоні», діяльність ворожих ДРГ. До боротьби з ними активно залучаються «кульчицькі». Буквально за тиждень до нашої розмови група з шести бійців, очолювана «Вороном», допомогла виявити диверсантів, які тривалий час дошкуляли українським військовим, обстрілюючи їхні позиції з мінометів. Гатили з боку теплоелектростанції, тож наші артилеристи не ризикували стріляти у відповідь.

Потрібно було, щоби терористи викрили себе тривалим вогнем у той момент, коли українці були б напоготові. Ворог, ймовірно за все, ховався в посадці на іншому березі охолоджувального озера станції. Але де саме? Аби вивити це, групі гвардійців на чолі із «Вороном» довелося викликати вогонь на себе. Оцінивши найоптимальніші шляхи відходу, старший солдат Гут наказав підлеглим рухатися вздовж берега в зоні видимості терористів. Ті відкрили по гвардійцях вогонь, але тут працювала наша «арта», яка «погасила» всі точки бойовиків.

– Коли розривається міна і сотні вражачих металевих елементів у вигляді дротиків, здатних пробити броню БТРа, свистять у тебе над головою, відчуття, зізнаюсь, не з приємних. Та що поробиш – завдання можна було виконати тільки у такий спосіб, – спокійно, наче йдеться про звичайну ранкову прогулянку, розповідає «Ворон». – Нічого, справилися, відійшли без втрат. Я прийняв рішення змінити маршрут з міркувань безпеки, зокрема, на випадок засідки групи прикриття «сепарських» мінометників. Скажу вам з власного досвіду, що на війні, яка не пробає помилок, виживає «параноїк» в переносному сенсі цього слова. Скільки було випадків, коли через недбальство і відсутність пильності диверсанти проникли вночі на блокпости і знищували українських бійців! В зоні АТО, навіть якщо ти не на передовій, потрібно постійно бути уважним, звертати увагу на найменші дрібниці і за можливості перестраховуватися. Звісно, і ризику на війні є місце, але завжди потрібно оцінювати його виправданість.

...Наша розмова підходить до завершення, але я відчуваю, що співбесідник хоче ще щось повідати.

– Знаєте, яке найгостріше враження у мене було протягом двох останніх років? Коли зимою минулого року ми відбивали Вуглегірськ, ще було темно. Як розвиднілося і бої затихли, на вулиці стали з'являтися місцеві жителі, переважно жінки, діти і літні люди. Ми знали, у якій скрутні опинилися ці люди, тож вирішили роздати їм свої продукти. Бачили б ви, як вони на них кинулися! Я не забуду цю картину ніколи. Ще недавно благополучні люди, які мали і роботу, і статки, і затишну теплу оселю, білися одне з одним за їжу серед розвалин рідного міста. Ось вони – наслідки приходу на нашу землю «руського миру». Я не хочу що б на місці цих нещасних були мої рідні. І я воюватиму доти, доки Донбас не звільниться від цієї навалочі.

**Майор Олександр КОНОВАЛОВ,
фото автора та з особистого архіву
старшого солдата Романа ГУТА**

ІЗ КАБІНЕТУ МІСЬКРАДИ – ДО ГВАРДІЙСЬКОЇ КАЗАРМИ

Його ім'я – Олег Ногас. Він – старший солдат, призваний за мобілізацією. Наразі служить на посаді водія стрілецького батальйону з охорони взводних опорних пунктів слов'янського полку Нацгвардії. Здавалося б, таких, як він, у гвардійських лавах – тисячі. Та насправді Олег мав цілком легітимне право уникнути призову, адже працював держслужбовцем, чия посада передбачала бронювання під час мобілізації...

Родом Олег з міста Дрогобича Львівської області. Вищу освіту здобував на юридичному факультеті Львівського торгово-економічного університету. У липні 2004 року молодий спеціаліст отримав диплом та почав працювати у Львівській міській раді, у відділі з питань дітей. Протягом наступного десятиліття обіймав посади у різних районних адміністраціях міста – займався переважно питаннями гуманітарної сфери. Коли рік тому 34-річний начальник відділу державного реєстру виборців Личаківської районної ради міста Львова отримав повістку з військкомату, він вирішив, що «броную» користуватися не буде. Із початком антитерористичної операції на Донбасі багато друзів та знайомих Олега одягнули військову форму. Він і сам був впевнений, що кожний свідомий громадянин зобов'язаний захищати свою Батьківщину і себе виключенням не вважав.

Присягнувши на вірність народу України, солдат Ногас спершу був направлений до харківської бригади оперативного призначення НГУ, де пройшов підготовку у складі зенітно-ракетного розрахунку. Через місяць його перевели до слов'янського полку НГУ.

– У дорозі я дещо хвилювався, бо не знав, які настрої переважають серед жителів міста, чи побачу сліди війни на його вулицях, адже ще рік тому Слов'янськ потерпав від артобстрілів. Сумніви розвіялись, коли я побачив місто на власні очі. Слов'янськ процвітає, а місцеве населення досить лояльно ставиться до людей у формі з українським прапорцем. Часто чув вигуки: «Слава Україні!» від діточок, які пробігали повз нас, – розповідає Олег.

Уже через декілька днів після прибуття солдат Ногас відправився на охорону взводного опорного пункту поблизу міс-

та Добропілля Донецької області. Службу там він ніс аж півроку. У польових умовах Олег неодноразово проявляв свої лідерські якості. Через деякий час йому призначили чергове військове звання «старший солдат». І навіть двічі командування призначало його старшим групи охорони ВОПа, бо бачило в ньому здібного керівника. У березні 2016 року старший солдат Ногас був призначений на посаду водія. До речі, нині йому доводиться поєднувати виконання своїх обов'язків із функціями позаштатного діловода батальйону – дається взнаки десятирічний досвід роботи з документами.

Олег сподівається, що на початку жовтня повернеться у Дрогобич. Щодня любляча сім'я телефонує, щоб почути голос свого героя. І кожного разу 4-річна дочка Устинка каже, що чекає татуса додому.

НЕ ПОКИНУВ РІДНЕ МІСТО

Із початком конфлікту на Сході України не всі мешканці Донбасу підтримували терористів і ждали, «щоб стало як у Криму». Багато хто залишив малу Батьківщину в пошуках нового життя, але були і свідомі українці, які залишалися вдома. Вони свято вірили в те, що мирне життя обов'язково повернеться, і неодмінно – під українським прапором.

Одним із таких уродженців Донеччини є 29-річний солдат Сергій Шкільняк, військовослужбовець за контрактом слов'янського полку Національної гвардії України.

багато кому були відомі його проукраїнські погляди. Також він мав патріотичні татування, тому вдень вулицями міста намагався ходити рідше, адже в спеку носити одяг з довгими рукавами було підозріло.

– За три місяці окупації я не мав жодної спокійної хвилини. Здавалося, що терористи от-от постукають у двері. Старався виходити хіба що в магазин за продуктами. Коли Слов'янськом стали роз'їжджати патрулі сепаратистів, з дому взагалі не виходив. Місто часто обстрілювали, одного разу снаряди розірвалися зовсім поруч із нашим будинком, що сильно налякало жінку. Я й сам злякався. Але не за себе, а за кохану та нашу майбутню дитинку. Я був впевнений, що обстрілюють нас не українські солдати. Сепаратисти вели вогонь з боку житлового району «Хімік», але перед тим включали сирени, аби повідомити населення, що «укропки» готують атаку. Робили вигляд, начебто тільки-но взнали, що буде обстріл...

Та попри все це, залишити Слов'янськ я не міг. На той час для моєї родини це означало неабиякий ризик. По-перше, я не знав, чи все гаразд буде в дорозі, і як перенесе її дружина. По-друге, на виїзді з міста терористи перевіряли кожного. Якби вони побачили на моїй руці тризуб, то, гадаю, на мене

чекав б як мінімум "підвал", – важко згадує солдат Шкільняк.

У липні 2014 року сепаратисти залишили повітря свободи. Продовжив займатися тим, що любив найбільше – громадською діяльністю. Увійшов до волонтерської організації «Слов'янськ – відродження», у складі якої допомагав бійцям у зоні АТО. У серпні мію Сергія поповнила новонароджена донька.

Гіркий досвід окупації Слов'янська дав йому зрозуміти, що свій дім треба захищати. У травні 2016-го Сергій знову подав документи до військкомату. На цей раз успішно пройшовши медкомісію, він став професійним військовослужбовцем Національної гвардії України. Зі слів солдата Шкільняка, службою він задоволений, наразі готується скласти випробування з відбору до одного із окремих загонів спецпризначення НГУ.

– Це моє місто, де я виріс і надалі буду жити! Ні на секунду не сумнівався, що Слов'янськ залишиться українським. Дуже радий, що моя донька зростатиме у спокої на нашій Батьківщині. Ну а якщо ворог спробує прийти сюди ще раз, я особисто боронитиму своїх рідних зі зброєю в руках. Гадаю, так має чинити кожний свідомий громадянин, чоловік і батько.

П'ЯТІРКА ГВАРДІЙЦІВ І ВІРНИЙ «ХУЛІГАН»

Неподалік одного з селищ Костянтинівського району Донецької області дислокується один із взводних опорних пунктів слов'янського полку НГУ. Невеличкий підрозділ призваних за мобілізацією військовослужбовців несе тут своє бойове чергування.

У широкому степу ані деревця, яке б могло створити тінь. Проте 35-градусна спека не знижує пильність гвардійців, які охороняють ВОП.

– Стій! Хто йде? – суворо зустрічає групу незнайомих, яка наблизилася до забороненої зони, озброєний солдат.

– Оперативна група! Прибули для перевірки несення служби! – відповідає хтось із гостей.

Перевіривши документи, вартовий пропускає групу офіцерів на територію взводного опорного пункту. За хвилину з'явився старший ВОПа та відразу ж доповів про хід несення служби на позиції. За ним і решта гвардійців відпочиваючої зміни вибігли подивитись, хто ці незнайомі люди. «Чергова перевірка...» – подумав солдат Андрій К. з позивним «Путник». Серед офіцерів побачив і мене з фотоапаратом в пошуках цікавого сюжету. Він радо погодився поспілкуватися. Справжня знахідка для журналіста.

– Інтерв'ю будете брати? Зачекайте! Дайте одягнутись! – побіг за футболкою «Путник».

Родом 28-річний Андрій з міста Луцька. До мобілізації працював електриком на приватному підприємстві. Коли отримав повістку, не вагаючись, відправився до військомату. За рік служби в лавах Нацгвардії «Путник» виконував бойові завдання у різних районах зони АТО, зокрема, поблизу Лиману та Северодонецька. На момент нашої зустрічі уже близько місяця ніс службу тут, у Куртівці.

На ВОПі їх п'ятеро. Такої кількості бійців для охорони позиції вдосталь. Чергування розподілено порівну, так щоб кожен мав змогу відпочити та перекусити. Комфортні побутові умови бійці створюють самотужки, мовляв, якщо сам собі не допоможеш, ніхто не допоможе.

У наметі, де я спілкувався з Андрієм, досить затишно. Зброя охайно закріплена в дерев'яній станиці, є куточок для прийому їжі, поличка з книжками та навіть телевізор з цифровим тюнером. І взагалі для п'яťох гвардійців у великому наметі, який розрахований на взвод, місця, як-то кажуть, «з головою».

– Ось маємо телевізор, але дивимось його рідко. Коли приходиш з поста, вже не хочеться його навіть вмикати, ноги несуть до ліжка. Не всі канали показують, здається, що терористи глушать сигнал. Тільки «Україна» сюди ще «добиває», можемо хоча б подивитися наші новини.

Постійного електропостачання немає, гвардійців рятує генератор. Завдяки йому можуть заряджати радіостанції та мобільні телефони, таким чином підтримувати зв'язок не тільки з командуванням, а й з рідними. Їжею та водою військовослужбовців забезпечують регулярно – вантажівка з харчами приїждить раз на тиждень. Якось завітали волонтери, і разом із консервами та іншими припасами залишили бійцям бочку, з якої солдати змайстрували польовий душ.

– Вода в бочці довго не затримується, боремось зі спекою, як можемо. – розповідає руками Андрій.

На позиції є також позаштатні бійці – собака Лізка та кіт Васька.

Окрім намету та побутових куточків, гвардійці мають власний парк техніки, щоправда складається він лише з одного мотоцикла МТ-16. Зі слів Андрія, «ем-теха» з коляскою залишилась їм у спадок від попередніх бійців, які викупили його у місцевих жителів і чомусь нарекли Хуліганом. На залізному коні військовослужбовці возять і воду, і дрова, якими діляться селяни, зустрічають передачі, що приходять від рідних. За ініціативою «Путника» мотоцикл прикрасили блакитно-жовтим стягом.

– Скільки разів «Хуліган» нас виручав! Характер у машини бойовий, та й виглядає вона гарно, попри свій поважний вік. Коли селяни бачать мотоцикл з українським прапором, то всміхаються. Військові, що проїжджають повз нас, вітаються, махають руками, – розповідає «Путник».

Але не тільки затишок створює дружню атмосферу, а й люди, які, незважаючи на труднощі військової служби, підтримують одне одного в тяжку хвилину. До звільнення в запас цим гвардійцям залишилось ще трохи, якийсь місяць, і з думками про домівку вони продовжують пильно чатувати у Донецькому степу.

Матеріали добірки підготував лейтенант Олексій ПАВЛЮК, фото автора

**ОБІРАЮЧЫ ПРОФЕСІЙНУ
СЛУЖБУ У ЛАВАХ НГУ, ВІ
ЗАХІЩАЕТЕ НАЙДОРЖЧЭ!**

ЗПИТАНЬ ПРОХОДЖЕННЯ СЛУЖБИ ЗА КОНТРАКТОМ ЗВЕРТАЙТЕСЯ ЗА ТЕЛ.

І ЗЛОЧИНЦЯ ЗАТРИМАЛИ, І ПРО СВОГО ПОМІЧНИКА НЕ ЗАБУЛИ

ЗАПОРІЖЖЯ. Була вже глибока ніч, та здавалося, що приємна прохолода запанувала у місті тільки тепер, змінивши спекотний літній день і задумливий вечір. Військовослужбовці місцевого з'єднання Національної гвардії України старший сержант Артем Шайтанов, сержант Олександр Хрипко, старший солдат Артур Шпихов та солдат Андрій Чернов поверталися до своїх осель після напруженого службового дня, який вони провели на вулицях Запоріжжя. Свіжий вітерець був для гвардійців ніби нагородою за охорону миру і спокою городян.

Близько 02.00 бійці неквапливо йшли збезлюдними вулицями, аж раптом із двору почувся жіночий скрик, який супроводжували благання про допомогу. Військовослужбовці кинулися в двір і в напівтемряві побачили, як двоє бороданів, на вигляд 35-40 років, виривають сумку з рук жінки. Громадянка відчайдушно кричала, не випускаючи свого майна. Це розлютило грабіжників, так що вони пустили в хід кулаки.

Оклик старшого сержанта Шайтанова: «Стоять!» змусив злочинців діяти енергійніше. Один з них так смикнув сумку, що жертва пограбування не втрималася на ногах. Досягнувши на решті своєї мети, чоловіки кинулися навтьоки. Сержант Хрипко та солдат Чернов підбігли до жінки, яка, на щастя, не зазнала серйозних травм. Грабіжник, у чиїх руках була здобич, одразу ж розчинився у темряві (забігаючи наперед, зазначимо, що через кілька днів його було затримано співробітниками поліції), тож старший сержант Шайтанов та старший солдат Шпихов кинулися переслідувати його подільника.

Випадковими свідками пригоди стала компанія молодих людей, що відпочивала неподалік. Один із відпочивальників кинувся напереріз злочинцю, настигнув його і спробував затримати. Але грабіжник ударив чоловіка ножем і той упав на землю. Першим на місце сутички підбіг старший солдат Шпихов. Застосувавши прийом рукопашного бою, він вибив ножа і скрутив злочинця – дався взнаки 5-річний досвід роботи у підрозділі Державної служби охорони МВС, де гвардієць працював до служби в бригаді. Помічник весь цей час лежав на землі без руху, до приїзду карети швидкої так і не прийшовши до тями. Як з'ясувалося згодом, злочинець, котрий нещодавно разом із подільником повернувся з місць позбавлен-

ня волі, де вони відбували покарання за грабїж, наніс бідоласі чотири удари ножем за 4 секунди. Бив вивірено і швидко, в результаті навіть пробив легеню.

Кілька днів поранений пролежав у реанімації без свідомості у важкому стані. На цей час гвардійці стали його справжніми і єдиними опікунами. Адже при собі у чоловіка не виявилось документів, а приятелі кинули його напризволяще і втекли. Щодня військовослужбовці провідували свого безіменного помічника, цікавилися здоров'ям і приносили ліки. Коли ж чоловік нарешті оговтався і розповів про себе, то виявилось, що він з неблагополучної родини, яка і не може, і не бажає про нього піклуватися. На щастя, про історію дізналася одна з волонтерських організацій міста, котрій гвардійці й передали шефство над молодиком. Нині його життя нічого не загрожує.

– Те, що у злочинця буде ніж, ніхто з нас не очікував, адже при грабїжі рецидивіст його не застосовував. Тож можна сказати що хлопцеві, який прийняв удари, котрі призначалися нам, ми завдячуємо здоров'ям, а можливо навіть і життям, – вважає старший солдат Артур Шпихов.

Майор Валерій СУДОМА, фото автора

П'ЯНИЙ «ПАТРІОТ» ПІДІРВАВ ГРАНАТУ

КРЕМЕНЧУК. Липневого вечора військовий наряд з охорони кременчуцької частини Національної гвардії України у складі солдата за контрактом Андрія Гарного, старшого солдата Миколи Келеберди та солдата Дениса Топуєва ніс службу на території військового містечка. Близько 22.00 військовослужбовці почули потужний вибух, який прогрімив зовсім поряд із парканом військового об'єкту. З дозволу чергового частини бійці поспішили до ймовірного місця пригоди.

Як виявилось, вибух пролунав поруч із житловим будинком і неабияк налякав його мешканців. Біля одного з під'їздів багатоповерхівки гвардійці побачили компанію явно нетверезих людей, а один чоловік сидів на сіднях ганку із закривав-

леним обличчям. Зі слів місцевих мешканців, які стали свідками події, компанія цілий день пиячила на лавочці біля дому. При цьому «відпочивальники» голосно лялися, ігноруючи зауваження оточуючих. В якийсь момент між ними виникла сварка, і один із чоловіків (як з'ясувалося згодом, 49-річний представник волонтерської організації міста) вихопив гранату Ф-1 і висмикнув чеку. Від побаченого з голів гостерг'явів миттєво вивітрився хміль і вони лише заціпеніло спостерігали за своїм товаришем. Найсміливіший почав заспокоювати хулігана і запропонував йому зайти за ріг будинку, аби викинути гранату. Той погодився, але був настільки п'яний, що не зміг далеко її жбурнути, тож осколками йому зачепило голову. На щастя, поряд не трапилося випадкових перехожих, та й сам правопорушник зазнав незначних поранень.

Військовослужбовці одразу оточили місце пригоди, затримали «гранатометальника» та його товариша й опитали свідків. До приїзду наряду поліції бійці вирішили про всяк випадок обшукати громадянина, і правильно зробили – ледве вони підняли його на ноги, як із кишені горе-волонтера вискотилася ще одна граната, щоправда, без запалу. Чоловік почав викрикувати, що цей предмет йому падалили солдати, причому присутність свідків його анітрохи не бентежила. Через півгодини прибули поліцейські, яким гвардійці й передали затриманого, за фактом інциденту відрито кримінальне провадження.

Професійні та вмілі дії солдата за контрактом Гарного, старшого солдата Келеберди та солдата Топуєва незабаром мають бути достойно оцінені – їх подано до заохочення командувачем Національної гвардії України.

Капітан Клим ТРОФІМЧЕНКО, фото автора

ЗАТРИМАВ СЕПАРАТИСТА – ОТРИМАВ ГРОШОВУ ПРЕМІЮ

МАРІУПОЛЬ. Рух через блокпост на виїзді з міста – чи не найінтенсивніший в прифронтовій зоні. На відміну від дальніх постів, де дорогою майже весь час їздять одні й ті ж самі машини, а щось підозріле-заборонене виявити нескладно, тут калейдоскоп із сотень нових автомобілів, водіїв та пасажирів змінюється щодня. Але навіть попри таке навантаження військовослужбовці НГУ не втрачають пильності і відповідально виконують свої обов'язки.

Був вихідний день. Бійці полтавської частини Нацгвардії зупинили автобус, який слідував за маршрутом «Маріуполь – Дніпро», і розпочали стандартну процедуру перевірки документів. Раптом увагу старшого лейтенанта Максима Сушка привернув пасажир, чиє обличчя здалося йому знайомим. Щодня на блокпости надходять орієнтування на десятки осіб, котрі підозрюються у зв'язках із незаконними збройними

формуваннями. І офіцерові знадобилося всього кілька секунд, щоб зрозуміти, що громадянин нагадує одного із розшукуваних сепаратистів.

Пам'ять не підвела старшого лейтенанта. У фільтраційному пункті поліції, який також знаходиться на блокпосту, підозрюваного «пробили» по базі даних. Виявилось, що свого часу він справді воював на боці терористів. До речі, колишній бойовик не знав, що перебуває у розшуку, тож при перевірці він анітрохи не нервував і жодним чином себе не видав. І так би спокійно поїхав сепаратист далі до Дніпра, якби не пильність старшого лейтенанта Сушка, якого за професіоналізм було нагороджено грамотою командира об'єднаного угруповання Національної гвардії України та заохочено грошовою премією від командира частини.

Майор Олександр ОЛЕФІР

УПІЙМАЛИ ГВИНТОКРИЛОГО ШПИГУНА

ДНІПРО.

Військовослужбовець полку з охорони важливих державних об'єктів старший солдат Іван Корчагін ніс службу на посту, аж раптом його увагу привернув невідомий об'єкт, що з'явився у небі над забороненою зоною. Іван негайно доповів про це начальнику варті. За кілька хвилин на пост прибула тривожна група і справді виявила апарат, схожий на квадрокоптер, що летів

доволі низько. Але перш ніж військовослужбовці встигли здійснити спробу посадити безпілотник, він сам врізався в дерево і впав на землю. Прибувши на місце падіння дрона, військовослужбовці виявили, що він обладнаний відеокамерою. Гвардійці негайно розпочали заходи з пошуку та затримки оператора квадрокоптера, але вони, на жаль, не успіхом увінчалися.

Апарат передали співробітникам Служби безпеки України, яким належить виявити, хто намагався у такий спосіб розвідати територію режимного об'єкта. Старший солдат Корчагін за свою пильність був відзначений командиром частини.

Прапорщик Денис ТЕРЕХ, фото автора

НЕКУЛЬТУРНИЙ ВІДПОЧИНОК

ОДЕСА. Того суботнього вечора південна Пальміра жила футболом – на стадіоні «Чорноморець» однойменна місцева команда змагалася із донецьким «Шахтарем» в рамках 2-го туру чемпіонату національної Прем'єр-ліги. Проте декому з одеситів, хоч і перебували вони поруч із стадіоном, було зовсім не до свята спорту...

Військовий наряд полку охорони громадського порядку НГУ у складі молодшого сержанта Михайла Могилевича, солдатів Ігоря Чайкова і Віктора Наумова ніс службу на вулиці Маразліївській неподалік входу у Центральний парк культури та відпочинку ім. Т.Шевченка, аж раптом воїни почули постріли. Тільки-но встиг молодший сержант Могилевич доповісти про подію черговому військовим нарядам, як із воріт парку вискочили троє молодих людей і побігли в протилежний від наряду бік. Гвардійці кинулися наздоганяти громадян, попутно передаючи по радіостанції орієнтування. Трійця чимдуж неслася у напрямку вулиці Успенської. Якщо військовослужбовці спершу й могли сумніватися у причетності утікачів до пострілів у парку, то після того як один із них викинув на бігу предмет, схожий на пістолет, стало зрозуміло: затримати їх потрібно будь-якою ціною.

На щастя, тією ж вулицею патрулював інший військовий наряд, у складі молодшого

сержанта Юрія Коби, солдатів Владислава Римчука та Анатолія Погоні. Оточивши молодиків, два наряди не без зусиль (довелося застосовувати прийоми рукопашного бою) затримали їх і викликали слідчо-оперативну групу Приморського райвідділу поліції. Правоохоронці виявили, що один із затриманих намагався позбутися стартового пістолета «Zoraki-914», кустарним способом переробленого під травматичний. Пізніше експерти виявили у парку гільзи від нього.

Саме пістолет виявився останнім аргументом у суперечці між трьома молодиками, що відпочивали у парку, і 26-річним потерпілим. Один із чоловіків, будучи напідпитку, зробив чотири постріли, поранивши свого опонента у грудну клітку та стегно. Зрозумівши, що накоїв, злочинець спробував нахивати п'ятами, а слідом за ним до втечі вдался і двоє його приятелів. Першими на допомогу постраждалому прибули знову ж таки військовослужбовці НГУ. Начальник патрульної групи старший лейтенант Дмитро Цінський разом із сержантом Євгеном Крячком ніс службу неподалік пам'ятника Тарасу Шевченку, біля якого, власне, і виник конфлікт. Почувши постріли, гвардійці кинулися на місце події, де побачили скривавленого чоловіка. Незабаром приїхала «швидка допомога», до речі, одна із тих, що чергували того вечора на стадіоні. Медики виявили, що життя пораненого нічого не загрожує. У лікарні йому надали необхідну допомогу, від подальшої госпіталізації громадянин відмовився.

Військовослужбовців, що виявили пильність і професіоналізм при затриманні групи правопорушників, подано до заохочення командувачем Національної гвардії України.

Підполковник Валерія АГІБАЛОВА

У МІЖНАРОДНИХ НАВЧАННЯХ ВЗЯЛИ УЧАСТЬ ГВАРДІЙЦІ

Цього літа військовослужбовці Національної гвардії України взяли участь у двох крупних міжнародних військових навчаннях.

Навчання «Rapid Trident-2016» проходили на базі Міжнародного центру миротворчості та безпеки Національної академії Сухопутних військ, що на Яворівщині. До двотижневих навчань були залучені понад 1,8 тис. військовослужбовців з 14 країн світу. Національну гвардію України достойно представляв один із штатних підрозділів бригади швидкого реагування. Серед за-

вдань, що їх успішно виконали гвардійці, було відпрацювання дій із блокування та знешкодження незаконного збройного формування в населеному пункті.

В середині липня на полігоні «Широкий Лан» стартувала сухопутна фаза навчань «Sea Breeze-2016». У тренуваннях узяли участь гості із США, Грузії, Румунії та Молдови, а окрім військовослужбовців Збройних Сил України, на урочистому шиківанні з нагоди відкриття навчань стояв і підрозділ миколаївського полку Національної гвардії України. Гвардійці отримали цінний досвід, відпрацьовуючи індивідуальні та спільні з іншими учасниками елементи навчань, зокрема: подолання водної перешкоди із залученням інженерних підрозділів, десантування з повітряних та морських суден тощо.

Підполковник Валерія АГБАЛОВА, фото старшого солдата Андрія ГРИНГАУЗА

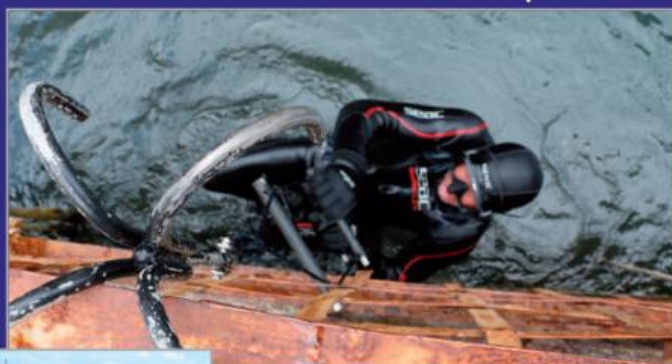
ТРЕНУВАЛИСЯ БОЙОВІ ПЛАВЦІ

Бойові плавці по праву вважаються елітою військових формувань будь-якої країни. Це професійні та витривалі бійці, які володіють унікальними вміннями та навичками. Вони здатні виконувати завдання із захисту кораблів та берегових споруд від диверсій противника та проводити підривну і розвідувальну діяльність на території неприятеля. Штатні підрозділи плавців-диверсантів в арміях світу з'явилися у ХХ столітті, проте перші згадки про них можна знайти ще у працях давньогрецького історика Геродота! Є свій підводний спецназ і в Національній гвардії України.

Вони просять не називати підрозділ, у якому служать, і не показувати (на крайній випадок, ретушувати на фото) їхні обличчя. Вони небагатослівні, утім, зараз їм і не до розмов – починається тренувальний збір з особовим складом бойових водолазних груп спеціального призначення. В акваторії Чорного моря гвардійці удосконалюватимуть свою майстерність у водолазних спусках, веденні підводного бою, штурму судна, розвідці та антидиверсійній підготовці.

Із практикою не зволікають – під керівництвом досвідчених інструкторів плавці одразу приступають до занять.

Безперечно, їхня діяльність має свою специфіку. Під водою відповідальність кожного за себе самого та товаришів зростає в рази – гли-

бина не вибачає помилок. Тому для бойового плавця утримання та підготовка спорядження, вміння діагностувати та самостійно усувати його поломки, зокрема, і під час перебування під водою, вкрай важливі. Фізична, медична та психологічна підготовка особового складу також має вагомим значенням. Зрозуміло, що на глибині людина перебуває в особливому, незвичному для організму середовищі. Аби призвичаїти тіло до роботи в особливих умовах, спецназівці працюють на тренажерах, здійснюють дихальні вправи, щодня виховують у собі мужність та витривалість.

В ході тренувального збору на Одещині бойові плавці НГУ тренувались у зануренні із плавзасобу, орієнтуванні в умовах недостатньої видимості, виконанні завдань уночі та за несприятливих погодних умов. Також гвардійці відпрацювали дії під час проведення спеціальної операції зі звільнення заручників. За легендою, терористи захопили людей на об'єкті водного транспорту, але бойові плавці провели успішний штурм судна, знешкодили «злочинців», оперативно евакуювали «постраждалих» та «поранених».

Капітан Євген АРЕНДАРЕНКО, фото автора

НА ЗЕМЛІ І В НЕБІ

Уже другий рік поспіль курсанти командно-штабного факультету Національної академії Національної гвардії України – майбутні командири підрозділів спеціального призначення НГУ – проходять навчальні збори з парашутно-десантної підготовки. Нинішнього літа, окрім вихованців Академії, до участі в зборах було залучено офіцерів Головного управління та військовослужбовців загонів спеціального призначення НГУ, а хід їх проведення перевіряв заступник командувача Національної гвардії України генерал-лейтенант Микола Балан.

Аби поринути у небесну синь, бійцям довелося долати неблизький шлях до гвардійської авіабази НГУ, дислокованої у місті Олександрії. Головною метою зборів було набуття та вдосконалення практичних навичок з десантування різними способами. Зокрема, було передбачено денні та нічні десантування безпарашутним способом з адаптером, десантування на воду та десантування за допомогою спускових пристроїв. Також спецназівців навчали обслуговувати парашути та готувати їх до виконання стрибків, відточували їхні уміння діяти у стресових ситуаціях.

– У Національній гвардії бойовій та спеціальній підготовці особового складу традиційно приділяється значна увага. Одним із важливих елементів навчальної програми бійців підрозділів спеціального призначення є парашутно-десантна підготовка. Я особисто спостерігав за десантуванням кількох груп, у складі яких були офіцери та курсанти Національної академії НГУ. Можу сказати, що військовослужбовці, навіть ті, що виконували стрибки вперше, діяли досить впевнено, – зазначає генерал-лейтенант Микола Балан.

Загалом у зборах взяли участь 3 офіцери Головного управління, 48 курсантів та 6 офіцерів Національної академії НГУ, 15

військовослужбовців загону спеціального призначення «Омега», 17 бійців окремого загону спеціального призначення Центрального ОТО НГУ та 12 фахівців Гвардійської авіабази НГУ.

– Протягом кількох останніх років у Національній гвардії зроблено значний крок вперед щодо розвитку парашутно-десантної підготовки. Так, у 2015 році особовим складом НГУ було виконано близько 1000 стрибків, а у нинішньому, лише протягом цих зборів, заплановано 850. Причому, подібні збори в 2016 році перші, але не останні, – каже начальник відділу повітряно-десантної та висотної підготовки ГУ НГУ полковник Олег Василенко.

Утім, спецназівців навчають не лише азам парашутно-десантної підготовки. Бійці, які успішно засвоїли початковий рівень підготовки, опановують професійні парашутні системи, що дозволяють виконувати стрибки з більшої висоти і є повністю керованими. Найкраще підготовлені військовослужбовці можуть претендувати на здобуття звання інструктора парашутно-десантної підготовки, для чого необхідно здійснити щонайменше 100 стрибків і скласти відповідні заліки.

Майор Олексій ЛЕБЕДЬ, фото автора

НЕ ЗА СЛАВУ – ЗА СВОБОДУ

ЩАСЛИВА НАЗВА

З початком антитерористичної операції на Сході України новостворена Національна гвардія України відчула гостру нестачу кваліфікованих екіпажів бронетехніки. А надто – нового БТР-4Е, який прийняли на озброєння НГУ у квітні 2014. На відміну від іще радянських «шістдесяток», «сімдесятків» та «вісімдесятків» та їх модифікацій, «четвірка» була новою, суто українською розробкою. Для опанування техніки, яка наразі вже є основним бронетранспортером НГУ, гвардійці з різних куточків України відряджалися до Харківського конструкторського бюро машинобудування ім. Морозова, де їх навчали спеціалісти – розробники БТР-4Е. Були серед них і золочів'яни.

В ті дні робота з підготовки молодших командирів та спеціалістів для підрозділів, що невдовзі мали відправитися на передову, велася як ніколи інтенсивно. Тож офіцери та військовослужбовці за контрактом Навчального центру НГУ до участі в АТО залучалися епізодично, а ось, золочівські «бетеершики» вогненними дорогами Донбасу наїздилися доскоху.

Найскладніші випробування випали на долю екіпажу, очолюваному старшим лейтенантом Іллею Шандро, 24-річним командиром навчального взводу автомобільного батальйону Навчального центру. До КБ Морозова разом із підлеглими, механіком-водієм прапорщиком Василем Петришиним та оператором-навідником прапорщиком Володимиром Школярем, старший лейтенант Шандро прибув на початку травня 2014 року.

– У Харкові я познайомився з колегами з інших частин НГУ, однак і старих знайомих зустріти довелося, наприклад, викладачів Національної академії НГУ. Зовсім недавно я сидів за партою на їхніх заняттях, а тепер із закачаними рукавами та брудними від мастила руками ми пліч-о-пліч вивчали новий бронетранспортер, адже нову бойову техніку повинні були освоїти всі без виключення, – згадує Ілля Шандро.

Після завершення курсу підготовки екіпаж старшого лейтенанта Шандра перейшов у

підпорядкування командира військово-оперативного резерву Слобожанської бригади НГУ. У військовому містечку на Холодній горі вже закінчували підготовку до виїзду в зону АТО. Техніки, механіки та водії наварювали на БТРи захисні решітки, перевіряли основні системи та агрегати бойових машин. В бригаді за золочівським екіпажем закріпили новенький БТР-4Е, залишалось тільки обрати позивний. Старший лейтенант Шандро запропонував назву «Пантера» на честь хижого звіра – красивого, але водночас сильного і витривалого. І наче у воду дивився: незабаром ці якості його екіпажу ой, як знадобилися! І хоча на передовій вони змінили не одну бойову машину, ім'я екіпажу виявилось незмінним і, мабуть, щасливим.

Бойове хрещення золочівського екіпажу пройшло поблизу селища Семенівки, що у 20 км від Слов'янська – у червні 2014 року в цьому районі Донбасу точилися найзапекліші бойові дії. Першим пунктом призначення військового оперативного резерву гвардійців була база ЗСУ неподалік села Довгеньке Ізюмського району Харківської області – серед бійців вона була відома під неофіційною назвою «Луна». Там гвардійці приєднались до зведеного підрозділу Збройних Сил.

БОЙОВЕ ХРЕЩЕННЯ

...2-кілометрова колона військової техніки, до складу якої входили танки, бронетранспортери та вантажівки із зенітними установками, сформувалася напрочуд

Два роки неоголошеної війни на Донбасі довели, що тільки завдяки злагодженим діям, високому бойовому духу та професіоналізму українські воїни успішно стримують ворога, не даючи йому захоплювати нові території нашої Батьківщини. Неодноразово ми чули про неймовірні подвиги наших солдатів на передовій, про героїв, які успішно відбивали атаки терористів та визволяли від окупантів міста і села. Їх тисячі, про кожного розповісти не вдасться, але треба принаймні спробувати це зробити. Адже важливо, щоб український народ знав тих, хто його захищає...

Ця розповідь – про екіпаж бронетранспортера БТР-4Е Навчального центру НГУ, який зробив на перший погляд скромний, але важливий у боротьбу з ворогом внесок у тяжкому 2014 році...

швидко, протягом години. Зведений підрозділ із десантників, танкістів і гвардійців отримав наказ висунутись у напрямку Семенівки. Щоправда, тих, хто знав напрямок руху, можна було порохувати на пальцях однієї руки. Командування усіляко намаглося уникнути витоків оперативної інформації – на той час прикрі прецеденти, на жаль, уже мали місце.

Останній український опорним пунктом перед контрольованими бойовиками територіями був блокпост, що стояв на відстані у півкілометра від Семенівки. Минувши його, колона зупинилася. Ніби перший розкат грому перед затьмяною грозою пролунав танковий постріл. А за кілька десятків секунд снаряди гармат української бронетехніки та зеніток посилалися на ворожі позиції.

Заїхавши в селище, БТР золочів'ян зупинився на перехресті доріг біля зайнятого сепаратистами цегляного заводу. Наступною ціллю був супермаркет, який знаходився на тому боці перехрестя – за даними розвідки, бойовики перетворили його на свій опорний пункт. За декілька секунд будівля спалахнула. «Невже ми відіб'ємо Семенівку так легко?» – здивувався старший лейтенант Шандро. І наче у відповідь на думки старшого лейтенанта бойовики відкрили шалений вогонь у відповідь. Десант, у тому числі бійці підрозділу спецпризначення частини НГУ з охорони Чорнобильської АЕС, які перебували на борту «Пантери», отримав наказ виходити та, прикриваючись технікою, вести вогонь у відповідь.

Метр за метром українці просувалися вперед. Швидше не могли, адже щільний вогонь терористів не дозволяв навіть бачити звідки ведеться стрільба – здавалося, що їх поливали вогнем із кожної шпарини. Але бездумно гатити по сторонах наші військові собі не дозволяли. Звичайна сільська вулиця перетворилася на поле бою. Ворог ховався у напівзруйнованих, будинках, але де саме? І де гарантія, що у якомусь із них не перебувають селяни, які чи то не змогли, чи то не схотіли покидати рідні хати?

– Я намагався розгледіти силуети терористів поміж будинків. Через грім безкінечних пострілів майже не чув команд командира екіпажу. Кулі та осколки мін дощем сипалися на нас, але

Оператор-навідник прапорщик Володимир Школяр.

броня нашої «четвірки» все витримала, – ділиться спогадами оператор-навідник прапорщик Володимир Школяр.

Несподівано терористи влучили в зовнішню камеру «четвірки», яка забезпечувала спостереження за полем бою, та вивели її з ладу. Тепер прицілюватись треба було вручну, але для цього навідникові необхідно було принаймні визирнути із люка, що за такого інтенсивного обстрілу дорівнювало самогубству. Тож другу половину бою «Пантера» відіграла лише роль укриття для піхоти.

Зважаючи на велику кількість поранених і безперспективність подальшого просування вглиб селища, колона отримала наказ відступати. Відійти швидко не вийшло, адже розвернутись масивним танкам та бронетранспортерам на вузькій вулиці було вкрай важко. Дорогою підбирали «трюхсотих» і «двохсотих».

– Я дуже добре пам'ятаю першого загиблого в бою, якого побачив у своєму житті. Це був офіцер ЗСУ, командир десантного батальйону. Він упав просто перед нашим бронетранспортером. Ризикуючи життям, бійці підібрали тіло і перенесли його до нас на борт, – ділиться гіркими спогадами водій-механік Василь Петришин. – Неможливо було повірити, що біля мене лежить мертва людина, яка ще кілька хвилин тому твердо стояла на ногах. Мій напарник, прапорщик Школяр, двічі закривав очі комбату. Здавалось, наче він не хоче залишати цей світ. В голові промайнула жахлива думка, що в будь-який момент те саме може трапитись і з нами...

Окрім полеглого комбата «Пантера» вивезла із Семенівки 12 поранених бійців, хоча «четвірка» в залежності від модифікації, може прийняти на борт від 6 до 10 десанників. Оператору-навіднику Володимир Школяру доводилося класти «трюхсотих» майже одне на одного. Під шаленим вогнем ворога «Пантера» проривалася до своїх.

– Найстрашнішим моментом бою був той, коли постріл із ручного протитанкового гранатомета влучив у передню захисну решітку нашого бронетранспортера і розірвався. Кумулятивний струмінь вдарив у лобове скло. Я закачався, проте після декількох секунд шоку зрозумів, що екіпаж неущожденний. Вікно потріскалося, але залишилось на місці. Я досі вдячний виробникам БТР-4Е за міцне скло, яке врятувало нам життя, – згадує командир екіпажу старший лейтенант Ілля Шандра.

Після 3-годинного бою, який коштував життя двом військовослужбовцям, колона відступила до українського блокпоста. В середині бронетранспортера був буквально залитий кров'ю поранених. Дехто із них кричав від болю, дехто мовчав, зціпивши зуби, а хтось уже забувся, втративши свідомість. Поблизу блокпоста приземлився вертоліт. Уцілілі бійці, у тому числі, екіпаж «Пантери», перенесли на його борт поранених та загиблих, і гвинтокрил одразу ж піднявся у небо. Золочів'яни ще довго не могли прийти в себе, стоячи біля бронетранспортера та дивлячись на горизонт, за яким сховався Мі-26.

МІСЯЦЬ У «ДОЛИНИ СМЕРТІ»

Невдовзі техніку, що потребувала ремонту, в тому числі і «четвірку» золочів'ян, перевезли в Ізюм. Утім, уже через кілька днів старший лейтенант Шандра разом із

Фото на згадку після церемонії відзначення військовослужбовців НГУ державними нагородами. Старший лейтенант Ілля Шандра та прапорщик Василь Петришин – четвертий та третій праворуч у третьому ряду.

підлеглими повернулися до блокпоста біля Семенівки, де золочів'яни несли службу до початку липня. «Бетеерщики» дуже тішились, коли одного спекотного дня начальство подякувало їм за службу і оголосило, що термін їхнього відрядження добіг кінця. Але буквально через день після того як хлопці повернулися до Золочівя, їх знову викликали на переводу – досвідчених екіпажів бронетехніки, як і досі, не вистачало.

Ще протягом двох тижнів вони обороняли один із українських блокпостів. Звичайно, мріяли про домівок, але бойове завдання мусили виконати до кінця. Втомлені і виснажені, але з відчуттям виконаного обов'язку, військовослужбовці повернулися в рідне місто, де їх урочисто, як героїв, зустріли однополчани, рідні та близькі.

У вересні 2014 року екіпаж старшого лейтенанта Шандра знову залучили до виконання бойових завдань в зоні проведення АТО. Цього разу «Пантера» протягом місяця несла службу на опорному пункті поблизу міста Попасної Луганської області. Разом із взводом спеціального призначення батальйону Нацгвардії ім. Героя України генерала Кульчицького екіпаж патрулював навколишні райони, обороняв закріплену за ним позицію, виїжджав на зачістку українських населених пунктів від бойовиків.

У жовтні золочів'ян направили нести службу на блокпосту, дислокованому на Бахмутській трасі між містечком Щастя та селищем Смілим Луганської області. Через постійні обстріли та велику кількість загиблих на цьому посту, бійці прозвали його «долиною смерті». Ця точка мала стратегічне значення, адже стояла на рубежі між позиціями сепаратистів та містом Лисичанськом, звідки сили АТО вигнали терористів у липні. У «долині смерті» наші військові стримували ворога, який стояв дуже близько – на відстані якихось 200 метрів від блокпоста!

Як згадують золочів'яни, перші три дні на новій позиції, де несли службу переважно бійці криворізької бригади Нацгвардії, пройшли досить спокійно. А потім почалися довготривалі мінометні обстріли. Спочатку вогонь противника був зовсім невлучним, проте згодом сепаратисти пристрілялись. Окрім того, невідома диверсійно-розвідальна група із «зеленки» обстрілювала і

український блокпост, і позиції сепаратистів, провокуючи бойові сутички. Терористи нерідко намагалися підібратися до блокпоста впритул, аби вибити звідти гвардійців. Але за вогневої підтримки «Пантери» вони успішно відбивали атаки ворога.

Місяць у «долині смерті» здавався нашим героям вічністю. Щоденні обстріли, постійне психологічне напруження, недосипання і голод (через щільний вогонь на блокпост було проблематично доставляти продовольство) давалися взнаки. Бійці постійно економили їжу та боеприпаси, а воду, бувало, міряли кришечками від пляшок. Побутові умови також були не найкращі.

– Ми з напарником спали в інженерному колодязі, який знаходився на території блокпоста, а командир екіпажу – у спальному мішку біля бронетранспортера, щоб у разі обстрілу миттєво стрибнути в техніку. Ми були вкрай виснажені, але незважаючи на це, продовжували стримувати ворога і обороняти блокпост, – розповідає прапорщик Володимир Школяр.

На початку листопада екіпаж «Пантери» замінили іншим. Через тиждень, уже вдома, військовослужбовці дізналися, що терористам все ж таки вдалося захопити блокпост. Утім, утримувати позицію стільки часу за надважких умов було справжнім подвигом і відомчі та державні нагороди, які невдовзі були вручені золочів'янам, тому найкрасномовніше підтвердження.

Подяку МВС України командир екіпажу отримав іще в ході урочистостей з нагоди повернення із зони АТО, просто на плацу військового містечка. А через декілька днів старшого лейтенанта Шандра і прапорщика Петришина викликали в столицю для вручення медалей «За військову службу Україні».

Після заслуженого відпочинку екіпаж поринув у службу будні. Бойові побратими продовжили навчати курсантів, передавати їм свій безцінний досвід, розповідати про тонкощі військової справи, про які не написано в підручниках, і які можна опанувати лише в бою.

Лейтенант Олексій ПАВЛЮК,
фото автора та з особистого архіву
старшого лейтенанта Іллі ШАНДРА

«МІЙ ПОЗИВНИЙ «УЛИБКА»...»

Звичай використовувати замість справжніх імен та прізвищ псевдоніми-позивні вкоренилися серед українських військових, особливо, бійців добровольчих підрозділів, буквально з перших днів проведення антитерористичної операції. Псевдоніми різні. У когось вони пов'язані з цивільним фахом, у когось – із малою Батьківщиною, в деяких дуже яскраво відображаються особисті риси того чи іншого бійця. Адже позивні, як колись прізвиська в запорізьких козаків, часто народжувалися у колективі підрозділу самі собою – як дружній жарт чи як ознака поваги.

38-річного Віталія Валерійовича Костюка однополчани з резервного батальйону НГУ «Донбас» знали за позивним «Улибка» – саме так, російською мовою, якою, втім, розмовляли в підрозділі частіше, ніж українською, немов би навмисне пропаганді «північного сусіда», яка досі аж захиляється, намагаючись довести, нібито братовбивчий конфлікт на Донбасі спалахнув саме через «утиски російськомовного населення». Але, звісно ж, насправді в багатонаціональному колективі резервістів під час його формування у травні – червні 2014 року не переймалися ані «мовним питанням», ані місцем народження, ані національною чи релігійною приналежністю бійців. Головним для добровольців було прагнення захищати свою країну від виру кримінального свавілля прихильників «руського миру», яких спочатку приховано, а згодом і відкрито підтримували війська російських Збройних сил...

Отже, він мав позивний «Улибка» – дуже влучний, насамперед, тому, що з обличчя цього чоловіка рідко сходила чарівна, трохи сумна усмішка.

– Він справді був дуже позитивний – просто якимось умів усміхатися так, що й самому хотілося усміхнутися... А ще він був справжнім патріотом і справжнім чоловіком, – згадувала про Віталія одна із його бойових товаришів, нині військовослуж-

бовець Збройних сил України Людмила Калініна.

А журналістка Юліана Перескоцька так описувала раптову зустріч із земляком на базі «Донбасу»:

« – То ти з Теробвлі?»

– Родом звідти, уже там не живу, але пам'ятаю добре. Ось нещодавно, перед вступом до батальйону, був у Теробвлі.

Починаємо згадувати рідні вулиці, людей, школу...

– А позивний у вас який?»

– Улибка.

Навіть не перепитую, чому – розумію, що від людини стільки позитиву і енергії, що дух перехоплює...».

Саме Улибці – Віталію Костюку – судилося першим зі складу батальйону «Донбас» загинути під час другого штурму міста Іловайська, що на Донеччині 19 серпня 2014 року. Як згадували побратими, солдат резерву Костюк під час зачистки міста рухався попереду підрозділу і, потрапивши під обстріл, встигнув вогнем із свого кулемета прикрити своїх товаришів, але сам не вберігся...

Україна тоді лише починала звикати до трагічних повідомлень про загибель своїх захисників. Інформація, яку опублікував у «Фейсбуці» радник міністра внутрішніх справ Антон Геращенко разом із зробленим лише за кілька днів до того фото полеглого бійця, одразу ж розлетілися Інтернетом та електронними ЗМІ. На цьому фото майже не видно обличчя Віталія Валерійовича, проте на бронезилеті добре читається мітка з його позивним.

На жаль, у деталях його біографії одразу ж виникло чимало плутанини, адже життєвий шлях Віталія Костюка був справді складним, він проходив різними місцевостями України і навіть за її межами. Спілкування із двоюрідною сестрою героя, Наталією Валентинівною Березяк, допомогло розібратися у хитросплетіннях долі Віталія, який всюди, де б він жив, залишив по собі добрий слід і світлу пам'ять.

Він народився на Тернопільщині, у селі Нова Могильниця Теробовлянського району, а пішов до школи в одному з населених пунктів уздовж Байкало-Амурської залізничної магістралі, на будівництві якої тоді працювали його батьки. Його мати тяжко захворіла і невдовзі після повернення в Україну померла, батько залишився на БАМі, де одружився вдруге і згодом переїхав до російського міста Новгород. А Віталій зрос-

тав у родині його тітки, у селі Дзєндзелівці Маньківського району Черкащини, закінчив вісім класів середньої школи, вступив до Тернопільського вищого професійного училища. 1993 року, здобувши спеціальність зварювальника, невдовзі був призваний на строкову військову службу, яку проходив у частині морської піхоти Військово-Морських Сил ЗСУ, дислокованій у місті Феодосії Автономної Республіки Крим.

Після звільнення у запас спочатку спробував зайнятися підприємництвом, відкривши кіоск у рідному селі. Проте, за словами Наталії Валентинівни, бізнес не пішов, бо Віталій мав дуже добру душу: занадто багатьом односельцям відпускав товари у кредит, і зрештою зав'язнув у боргах. Згодом працював будівельником в Одесі та Києві, а потім вирішив податися на заробітки за кордон. У Москві його творча натура й золоті руки швидко знайшли застосування – він став майстром із виготовлення та монтажу меблів.

Заробляв чимало, проте щиро насолоджувався не стільки заробленими грошима, скільки процесом праці, під час якої мав змогу створювати не просто шафи та кухні – справжні шедеври, фото яких він із гордістю демонстрував сестрі. Здавалося, у столиці Росії він знайшов своє щастя: офіційне працевлаштування, пристойне житло, нарешті – дівчина-москвичка, з якою у нього зав'язалися романтичні стосунки і на настирливі прохання якої він почав оформляти документи на отримання російського громадянства...

Все змінилося, коли на київському Майдані Незалежності почалися події, які згодом дістали назву Революція Гідності. Віталій уважно стежив за тим, що відбувається в українській столиці, часто розмовляв про це із сестрою-киянкою. За її словами, він страждав від різкого контрасту між тим, що тоді відбувалося в Києві, і тим, як ці події висвітлювали російські ЗМІ... А потім почалася анексія Криму, і він побачив на телеекрані військове містечко, у якому колись служив – у облозі «козаків», «ополченців» і «зелених чоловічків», чію приналежність до збройних сил Росії кремлівський володар насмілювався визнати лише наступного року. Віталій не приховував свого обурення і не розділяв утвореної завдяки пропаганді атмосфери ейфорії серед московських колег, знайомих та своєї дівчини, що стало причиною для конфлікту. А остаточно чашу його терпіння пере-

повнила бійка з сусідами, які кулаками намагалися довести українцю: «Крим наш!».

Він кинув усе й приїхав до Києва – влаштувавшись тут на меблеву фабрику і орендувавши квартиру, став звертатися до різних добровольчих підрозділів, зрештою зупинивши свій вибір на батальйоні спецпризначення Національної гвардії України «Донбас». Саме заради оформлення на службу до військового резерву НГУ він востаннє їздив на рідну Тернопільщину – щоб відновити загублений під час своїх мандрів світом військовий квиток.

Невичерпний оптиміст, людина веселої вдачі, у районі АТО він із гумором долав труднощі похідного життя і напругу боїв. Після його загибелі один із побратимів опублікував на «Ютубі» коротке відео, на якому, почувши жартівливе запитання про кількість російськомовних малюків, яких він з'їв як справжній «фашист-бандерівець», Улибка сміється, а потім, серйознішим тоном і російською мовою відповідає: «Ты знаешь, в Попасной к нам много маленьких детей приводили...», і додає, знов із сміхом: «Но у меня не было с собой столовых приборов...».

За рішенням рідних 22 серпня Віталія з військовими почестями поховали на Черкащині, на сільському кладовищі, поруч із

могилою двоюрідного брата, який помер дев'ятьма роками раніше. У Дзєнзєлівці героя разом із членами родини та однополчанами проводжали у останню путь всім

селом, на вулицях якого вперше лунало: «Герої не вмирають!».

Сумували за полеглим і на Тернопільщині. Родичі приховували від його 88-річної бабусі, Ярослави Антонівни, що Віталій збирається йти на війну, але змушені були повідомити їй про його смерть. Біль втрати підкосила здоров'я літньої жінки – наприкінці 2014 року вона також відійшла у вічність...

Указом Президента України від 27 листопада 2014 року кулеметник резервного батальйону спеціального призначення «Донбас» військової частини Північного оперативного-територіального об'єднання Національної гвардії України солдат резерву Костюк нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У липні 2015 року на будівлі Дзєнзєлівської загальноосвітньої школи, де колись навчався Віталій Костюк, в пам'ять про нього було урочисто відкрито меморіальну дошку, на якій він сяє життєрадісною усмішкою – як завжди, і коротке звернення від його імені: «Посміхнись, мені лиш 37, я так люблю життя і неьку Україну. Мій позивний «Улибка»...

**Підготував підполковник
Сергій КОВАЛЕНКО**

ПАМ'ЯТЬ ПРО НЬОГО БУДЕ ЖИТИ ВІЧНО

9 липня в місті Козятині, що на Вінниччині, відкрили меморіальний обеліск в пам'ять про солдата Вадима Наумова, військовослужбовця 1-ї бригади оперативного призначення Національної гвардії України.

На строкову службу Вадима було призвано навесні 2013 року. Узимку 2014-го юнак забезпечував охорону громадського порядку в Києві під час подій Революції Гідності, а у червні 2014-го подав рапорт із проханням направити його до зони проведення АТО. До кінця липня він разом із побратимами ніс службу на одному з блокпостів під Слов'янськом. У той час на «східному фронті» було гаряче, та доля берегла його. Останнім для молодого снайпера виявилось його друге відрядження на Донбас, у яке він відправився наприкінці серпня.

1 вересня 2014 року під час охорони мосту через річку Кальміус, що між селищами Василівкою та Роздольним, Вадим ніс службу у складі дозорної групи. Він першим помітив наближення колони терористів, доповів про це командирі і загинув у своїй першій і останній сутичці із бойовиками. Щоправда, після бою солдата Наумова не знайшли – його чи то навмисно, чи то помилково забрали із собою бойовики. Лише через три місяці пошуковцям вдалося передати тіло сина матері.

На першу річницю загибелі Вадима Наумова на фасаді школи, де він навчався,

відкрили меморіальну дошку, незабаром на його честь у Козятині назвали провулок. В рамках святкування Дня міста, яке козятинці відзначали 9 липня, на початку провулку Вадима Наумова було відкрито меморіальний куточок на честь полеглого гвардійця.

Покласти квіти до стели та хвилиною мовчання вшанувати пам'ять кавалера ордена «За мужність» III-го ступеня, яким Вадим став посмертно, прийшло чимало людей. Серед них – народний депутат України Петро Юрчишин, Козятинський міський голова Олександр Пузир, командир батальйону, в якому проходив службу солдат Наумов – майор Ярослав Ковальчук та начальник служби культурно-просвітницької роботи відділу гуманітарного забезпечення управління по роботі з особовим складом Головного управління НГУ полковник Олександр Чорний.

– Я радію відкриттю меморіального обеліску в пам'ять про Вадима. Звичайно, це не зможе перекрити жаль та скорботу за сином, але це ще один доказ того, що він назавжди залишився у серцях рідних та близьких. Відтепер козятинці щодня

бачитимуть цей пам'ятний куточок і знатимуть, що тут виріс справжній захисник України. Я дякую представникам влади та військовослужбовцям Національної гвардії України за підтримку! – виразила слова вдячності мати полеглого солдата Інна Сергіївна Наумова.

Під час урочистого заходу жителі та гості міста також мали змогу оглянути виставку «Блокпост Пам'яті», яку презентував голова Міжнародної асоціації дослідження фортифікації «Цитадель» Павло Нетьосов.

**Лейтенант Олексій ПАВЛЮК,
фото автора**

ХОРВАТСЬКИЙ ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ПСИХОЛОГІВ

З 3 по 9 липня в Хорватії група українських психологів та лікарів-психіатрів узяла участь у тренінгу «Хорватський досвід в роботі з захисниками та постраждалими на війні». За знаннями на Балкани попрямували фахівці Національної гвардії України та громадської організації «Ліга офіцерів» – усього 16 делегатів.

МАЛЕНЬКА КРАЇНА, ЩО ПЕРЕЖИЛА ВЕЛИКУ ВІЙНУ

Слід зазначити, що даний захід був не першим серед подібних йому. Співпраця Національної гвардії України та відомств, які займаються лікуванням та реабілітацією військовослужбовців та ветеранів війни у Хорватії розпочалася у перші, найважливіші місяці проведення антитерористичної операції на Донбасі. У листопаді 2014 року дев'ятеро поранених гвардійців, яких було прооперовано вдома (зокрема, капітан Олександр Макеєнко єдиний, хто вижив після падіння збитого над Карачуном 29 травня 2014 року вертольоту Мі-8) прибули на реабілітацію в Хорватію. Після обстеження у центральному військовому госпіталі їх було розподілено по кращих курортних закладах країни, де кожному запропонували пройти 45-денний індивідуальний відновлювальний курс. Причому, програма реабілітації передбачала не лише фізичне, але й психологічне оздоровлення.

Хорватські спеціалісти мають відмінну матеріальну базу і багатий досвід щодо реабілітації військовослужбовців – учасників збройних конфліктів та постраждалого внаслідок бойових дій мирного населення. Війна за незалежність, викликана виходом Хорватії зі складу Соціалістичної Федеративної Республіки Югославії, розпочалася в березні 1991 року і тривала до листопада 1995-го. В ході конфлікту загинули 12 тис. і були поранені 35 тис. хорватів, як військових, так і цивільних. Було зруйновано 25 відсотків економіки країни, знищено 15 відсотків житлових будівель – колосальна ма-

теріальна і гуманітарна катастрофа для держави, чия площа складає усього 56,5 тис. квадратних кілометрів, а населення – 4,2 млн. людей! Однак завдяки патріотизму, взаємодопомозі та згуртованості хорватського народу йому вдалося відстояти свою свободу, підняти з руїн економіку, вступити 2009 року в НАТО і 2013-го – в Євросоюз.

До українців хорвати відчувають симпатію, бажання підтримати і допомогти у нелегку годину. Адже вони самі пройшли через горнило війни, бомбардування міст та сіл, загибель та каліцтва кращих синів і дочок своєї землі, відважних захисників Батьківщини, через втрати тисяч невинних людей, мирних громадян, старих і малих.

Значне сприяння налагодженню зв'язків між військовослужбовцями двох країн надає Надзвичайний і Повноважний Посол України в Республіці Хорватії та за сумісництвом – у Боснії і Герцеговині, Олександр Левченко. Історик за першою освітою, дипломат за фахом і патріот України за покликанням, Олександр Михайлович дуже вболіває за долю українських воїнів. Він докладає значних зусиль, аби безкоштовно оздоровитися в Хорватії могли українські солдати та діти воїнів АТО. Активно вивчає дипломат і хорватський досвід щодо реабілітації учасників бойових дій з тим, щоб порекомендувати іноземні здобутки вітчизняним профільним відомствам.

Зокрема, пан Левченко наголошує, що для того, аби працездатний, звільнений у запас військовослужбовець без особливих труднощів повернувся до цивільного життя і став успішним членом суспільства, держа-

ва в першу чергу має гарантувати йому не пільги і не довічну пенсію, а працевлаштування. Тоді він сам зможе утримати себе та свою родину, а постійна зайнятість убереже від наслідків посттравматичних стресових розладів. Проте матеріальна підтримка з боку держави також відіграє значну роль. Так, після війни хорватський уряд компенсував громадянам 80 відсотків коштів, втрачених на відбудову та реконструкцію житла, а ветеранам, які бажали розпочати власну справу, надавався стартовий капітал. Щоправда, соціалізація учасників бойових дій по-хорватськи аж ніяк не означає забуття ними свого воєнного минулого і поривання зв'язків із побратимами. Діяльність ветеранських організацій тут фінансується з держбюджету, і кожний колишній військовослужбовець знає: йому є куди прийти у разі потреби послідуватися із тими, хто його точно вислухає і зрозуміє.

МІНІСТЕРСТВО ЗАХИСНИКІВ

У маленькій європейській країні, яка не так давно пережила велику війну, знають, наскільки необхідним є пожиттєвий фаховий психологічний супровід учасників бойових дій. Це завдання разом із іншими питаннями соціального захисту ветеранів та членів їх сімей в Хорватії вирішує унікальна державна структура, яка зветься Міністерством захисників. Свого часу воно входило до складу Міністерства у справах родини, ветеранів та солідарності поколінь на правах управління, проте зважаючи на великий обсяг роботи, яку виконує Міністерство, його виділили в окреме відомство в 2011 році.

Цікаво, що попервах співробітниками Міністерства захисників були, в основному, самі ветерани або члени сімей загиблих військовослужбовців. Проте з моменту завершення бойових дій минуло вже більше 20 років, і нині перевага при прийомі на роботу до цієї установи надається дипломованим соціальним співробітникам, психологам, юристам та фахівцям інших спеціальностей з числа дітей та онуків учасників війни за незалежність Хорватії. Це дозволяє уникнути формального підходу чиновників до виконання своїх обов'язків. Адже люди, які не з чуток знають про життя та проблеми ветеранів, добре розуміють і поділяють труднощі своїх підопічних.

Взагалі, уряд та суспільство докладають значних зусиль для того, щоб прийдешні покоління не забували, через що

довелося пройти хорватському народові, аби відстояти свою свободу.

У цьому мали змогу переконатися й українські гості. Останній день їхнього перебування в Хорватії було присвячено поїздки до міста Вуковар, що у східній частині країни. 1991 року після багатоденного відчайдушного опору хорватських військових та добровольців це місто-порт на мальовничому березі річки Дунай зайняли серби. Під окупацією Вуковар пробув до 1998 року, і лише через три роки після закінчення бойових дій місто було реінтегровано до складу Хорватії. За час війни воно зазнало таких руйнувань, що відновлювальні роботи тут продовжуються й понині. Проте деякі об'єкти, на кшталт дуже схожої на знамениту диспетчерську вежу Донецького аеропорту, напівзруйнованої Вуковарської водонапірної башти, було вирішено законсервувати. Нині вони стали частиною меморіального комплексу, який нагадує і гордо, і численним туристам, серед яких традиційно багато дітей шкільного віку, про минуле, зокрема, Вуковарську різанину – страшну сторінку новітньої історії цієї маленької Балканської країни. Окупанти, у яких, здавалося б, і мова, і звичаї були майже ідентичні хорватським, знищували військовополонених і цивільне населення Вуковара із середньовічною жорстокістю. Причому, чи не найбільш драматичні події відбулися на території місцевого госпіталю, який також відвідали наші делегати.

– Вуковар – це місто-символ трагедії хорватського народу, рана, що і досі не загоїлася. Його відвідування залишило змішані враження. З одного боку, морально важко бачити лікарню, яка хоч і була позначена червоним хрестом, але щоденно піддавалась обстрілам із важкого озброєння, і в цей же час, у підвалі народжувались діти, проводились серйозні операції. А коли її захопили сербські війська, то під виглядом евакуації пацієнтів вивезли на околицю селища Овчар. Окупанти знущалися над хворими та пораненими, катували їх, а потім розстріляли понад 250 людей та спробували приховати рештки тіл.

Але з іншого боку – подібний досвід варто переймати нам, адже коли неоголошена війна на Донбасі закінчиться, перед українцями постане питання подальшого формування національної ідеї.

Потрібно, щоби ми свято берегли пам'ять про жертви нашої війни. І щоби не ветерани нагадували про себе суспільству, а саме суспільство було їм вдячне, щоб учасники АТО почувалися достойними його представниками, – ділитися враженнями старший лікар-психіатр Північного територіального управління НГУ старший лейтенант медичної служби Валентина Мажбіц.

– Співробітники Міністерства захисників Хорватії були раді поділитися з нами своїми здобутками. Вони твердили: «Ми не маємо права вас навчати, проте можемо продемонструвати власні надбання і будемо раді, якщо ви запозичите для себе щось корисне», – зауважує старший офіцер психологічної служби управління по роботі з особовим складом Головного управління НГУ підполковник Сергій Чижевський. – Дуже імпонувала відвертість наших іноземних колег. Вони розповідали як про позитивний, так і про негативний досвід. Наприклад, не приховували, що не змогли одразу зупинити хвилю самогубств серед ветеранів війни. Хорватські психологи вказали, яких заходів слід було вжити, аби кількість суїцидів була меншою, і висловили сподівання, що українські фахівці візьмуть це до уваги.

«Я НЕ БОЮСЬ СКАЗАТИ!»

Тиждень, проведений у Хорватії українськими психологами, виявився дуже насиченим. Щодня на гостей чекали цікаві зустрічі, презентації, круглі столи та практичні заняття. Нерідко бувало так, що колеги засиджувалися зверх виділеного розкладом роботи делегації часу, адже питань в українців було багато, а хорвати не зволікали із відповідями.

Окрім вивчення діяльності Мінзахисників Хорватії вітчизняні фахівці ознайомилися із місцевою законодавчою базою з питань соціального захисту ветеранів, дізналися про особливості роботи з сім'ями учасників бойових дій, мали кілька зустрічей із пред-

ставниками ветеранських товариств, у тому числі, із повними інвалідами війни. Останнє, як підкреслює підполковник Чижевський, було дуже важливо. Гості прагнули поспілкуватися не лише з тими, хто надає психологічні послуги, а і з тими, хто їх отримує. Тільки у такий спосіб можна неупереджено оцінити ефективність роботи психологів. Українці були приємно вражені успіхом колег, адже

дехто із їхніх нових знайомих за життєрадісністю та жагою до нових звершень міг дати фору багатьом фізично здоровим одноліткам!

Довелося підіймати і непростої теми на кшталт психологічної реабілітації колишніх військовополонених, жертв насильства і катувань. Українцям навіть вдалося поспілкуватися з одним із таких людей. Звісно, жити далі із подібним емоційним багажем дуже складно і нерідко навіть неможливо – без кваліфікованої психологічної допомоги. Проте як переконати їх звернутися до фахівця? Як дати зрозуміти, що про те, що вони пережили можна і потрібно говорити? Що поранення – видимі і невидимі – це не сором і не привід для зневаги оточуючих?

Хорватські фахівці знають, як. Наприклад, у Вуковарі працює постійно діюча фотовиставка. На величезних глянцевих полотнах зображено людей у військовій формі, які демонструють власне «відлуння війни». Те, що зазвичай скрито одягом – шрами від куль, опіків, хірургічних втручань після поранень. Нещодавно у соцмережах пройшов флешмоб під гаслом: «Я не боюсь сказати», який закликав жертв насильства зізнатися у пережитому і тим самим облегшити собі душу – з точки зору фахівців це дуже доречний і дієвий спосіб, який дійсно працює. Хорватська громада давно узяла його на озброєння. В очах тутешніх ветеранів – спокійна гордість за себе і свою країну. Нечисленний, але гордий народ знає, що він відстояв свою незалежність, нехай і ціною великих жертв. І він не боїться про це сказати. Тому, хто постраждав на цій війні, тут вдячні не напоказ, а щиро. Нікому не треба доводити, що він – герой. Усі і так про це знають і шанують кожного захисника, солдата, патріота. І це – головний досвід маленької країни на Балканах, який потрібно запозичити українцям.

**Підполковник Валерія АГБАЛОВА,
фото майора Сергія КАПІТОНОВА
та з офіційного сайту
Міністерства захисників Хорватії**

НАРОДНА ВІДЗНАКА МУЖНОСТІ ТА САМОПОЖЕРТВИ

В передостанній день червня у Миколаївському обласному центрі культури відбулася 17-а церемонія нагородження орденом «Народний герой України», яка за традицією кожного разу проходить в іншому місті. Серед сімнадцяти нагороджених був і представник миколаївського полку Національної гвардії України підполковник юстиції Олег Лобан.

Попри те, що запроваджені волонтерами у минулому році орден не є державною нагородою, захисники Батьківщини цінують і поважають його не менше офіційних відзнак. Справа в тім, що срібло, з якого він зроблений, надходить у вигляді добровільних пожертв зі всього світу. Приміром, український боксер В'ячеслав Узелков передав срібну медаль, завойовану на чемпіонаті Європи з боксу. А це значить що в кожному ордені, який має свій окремий номер, присутня часточка людської душі і справжнього визнання. Засновниками «Народного героя» було прийнято рішення нагороджувати до того часу, поки люди надсилатимуть срібло.

Відзнака має дві модифікації: з червоно-чорною колодкою – для воїнів та жовто-бла-

китною – для волонтерів та медиків. На сьогодні «народними героями» стали 237 осіб, переважно військовослужбовців, які конкретними прикладами довели вірність служінню Батьківщині, серед них 60 удостоїлися ордена посмертно. Зокрема, підполковник юстиції Олег Лобан у серпні 2014 року входив до складу військово-оперативного резерву миколаївського полку, який у одному з боїв розгромив колону російських бойовиків. Він удостоївся народної відзнаки наряду з миколаївськими волонтерами та воїнами Збройних Сил України.

Старший солдат Андрій ГРИНГАУЗ,
фото автора

ПРЕДСТАВНИК НГУ СТАВ ПОЧЕСНИМ ГРОМАДЯНИНОМ КРИВОГО РОГА

Звання почесного громадянина Кривого Рогу було засновано 1964 року. Раз у рік на засіданні міської ради обирається найдостойніший, найвидатніший уродженець або мешканець міста, що зробив особливий внесок у розвиток Криворіжжя. Наразі у мегаполісі, населення якого становить понад півмільйона, проживають усього 13 почесних громадян. І надзвичайно приємно, що нещодавно цей славетний список поповнився представником Національної гвардії України – полковником Олександром Голяковим.

– Сьогодні Олександр Леонідовичу присвоєно звання почесного громадянина міста Кривого Рогу. Особливо приємно, що ця нагорода – для справжнього бойового офіцера, що пройшов і Афган, і АТО. А у липні 2014 року Олександр Голяков брав безпосередню участь у звільненні з полону тяжко пораненого заступника командира бригади НГУ, теж нашого земляка, Олександра Пискуна, – зазначив під час святкування Дня міста, в ході

якого традиційно вшановують і нових почесних громадян, мер Кривого Рогу Юрій Вілкул.

У свою чергу полковник Голяков відзначив:

– У Кривому Розі з особливою повагою ставляться до учасників АТО. Захисники України – і ті, хто перебуває на передовій, і ті, хто повертається додому – можуть розраховувати на допомогу і підтримку міської влади. Виділяються гроші на лікування, на реабілітацію, сім'ї військовослужбовців отримують пільги на комунальні послуги, бійцям на Донбас відправляється гуманітарна допомога – і все це робиться регулярно, з самого початку антитерористичної операції. Тож для мене особлива честь – стати почесним громадянином міста, де так шанують наших воїнів.

Полковник Голяков і сам зробив для адміністративного центру Кривбасу чимало. Понад 10 років він був командиром дислокованого тут спеціального моторизованого з'єднання міліції (нині – брига-

да охорони громадського порядку НГУ). Військовослужбовці з'єднання завжди вирізнялися професіоналізмом та сумлінним ставленням до виконання службових обов'язків. Завдяки їхній ратній праці було розкрито по гарячих слідах сотні злочинів, попереджено тисячі правопорушень.

Нині Олександр Леонідович обіймає посаду заступника начальника Центрального територіального управління НГУ з громадської безпеки. І можна із впевненістю зазначити, що він не лише справжній офіцер, але й Людина з великої літери. Саме полковнику Голякову належала ідея поповнити банк крові лікувальних закладів міста Маріуполя, коли він виконував обов'язки командира об'єднаного угруповання НГУ при штабі АТО в секторі «М». Очолений ним зведений «загін добродійності» з числа військовослужбовців з'єднань і частин Центрального ТрУ НГУ налічував понад 100 чоловіків і жінок у погонях, які безоплатно здали понад 30 літрів крові.

Підполковник Валерія АГБАЛОВА

ГРОМАДА ШАНУЄ ТАЛАНТИ АКАДЕМІЇ

Інститут соціально-політичних ініціатив – харківська позапартійна неурядова організація, створена з метою сприяння розвитку громадянського суспільства. Значну увагу організація приділяє гуманітарним питанням – благодійності, розвитку культури та мистецтва, підтриманню талантів Слобожанщини.

Нещодавно відзнакою ІСПІ в галузі культури було нагороджено солістку вокального ансамблю Національної академії Національної гвардії України Ольгу Полежаку. Талановита співачка присвятила багато років розбудові і підтриманню на високому рівні художньої самодіяльності в Академії. Створений нею вокальний

ансамбль «П'ять стихій» об'єднує творчу молодь військового навчального закладу. До того ж, цей колектив є переможцем та учасником численних всеукраїнських, обласних та міських конкурсів і фестивалів.

– Я дуже рада отримати цю відзнаку! Вона є своєрідним визнанням громади моїх творчих заслуг. Тепер із подвійними силами хочеться продовжувати займатися улюбленою справою, дарувати пісню людям, допомагати нашим курсантам і студентам самовдосконалюватися, – поділилася враженнями Ольга.

Капітан Денис ЛЕНЕЦЬ,
фото Інни ТРИДУБ

МОВА НАША РІДНА – МОВА УКРАЇНСЬКА!

Уже 25 років наша держава самостійна та незалежна. І здавалося б, відповідь на питання: «Якою мовою говорять в Україні?» не повинна нікого ставити в глухий кут. Звісно ж, українською! Так само, як в Польщі розмовляють польською, в Угорщині – угорською, а в Англії – англійською. Але якби ж все було так однозначно...

Так уже склалося історично, що країна наша – багатонаціональна. Тож далеко не для кожного громадянина України українська мова є рідною. Негативно вплинув на розвиток та поширеність української мови серед населення і той факт, що протягом століть вона зазнавала утисків, методично знищувалася. Ось і виходить, що мова на папері державна, а у побуті нею розмовляють далеко не всі. Змінювати таке положення речей можна і треба. Надто зараз, коли на Донбасі триває неоголошена війна із ворогом, який свого часу доклав стільки зусиль, аби русифікувати мільйони українців!

Підняти імідж рідної мови серед військовослужбовців Національної гвардії України вирішив підполковник Михайло Гринишин, заступник командира одного з батальйонів слов'янської частини НГУ по роботі з особовим складом.

Родом Михайло Степанович із містечка Дрогобича Львівської області. 1985 року він закінчив Орджонікідзевське вище вій-

ськове командне училище МВС СРСР ім. С.М. Кірова, після чого був направлений для подальшого проходження служби на Урал, тривалий час служив у свердловській дивізії внутрішніх військ МВС СРСР. 1990-го підполковник Гринишин повернувся в Україну, був офіцером Римникського полку ВВ. Паралельно здобував другу вищу освіту на юридичному факультеті Львівського університету ім. Івана Франка і згодом протягом семи років обіймав посаду начальника юридичної служби Західного територіального командування ВВ МВС України. Михайло Степанович звільнився із лав ВВ 2010 року, присвятивши військовій службі 31 рік свого життя. Проте коли Батьківщина знову покликала його, офіцер із готовністю знову одягнув військовий однострій.

Нині 55-річний підполковник Гринишин служить у слов'янському полку НГУ. За цей час він помітив, що велика кількість гвардійців спілкуються російською мовою на службі та у повсякденному житті. Таке положення справ пригнічувало Михайла Степановича. Він прагнув змінити його, хоча б у своєму підрозділі. Звісно, щоразу робити зауваження російськомовним бійцям – метод не ефективний. Як кажуть самі росіяни, «насилъно мил не будеш». Потрібно, аби люди свідомо замислилися над питаннями: а хто я? Звідки я родом? Чому я розмовляю російською? За що тоді я воюю?

Відтак підполковник Гринишин вирішив забезпечити своїх підлеглих довідковим історичним матеріалом, зокрема, про заборону української мови у XVII – XX століттях, викладеним у популярній формі у вигляді невеличкої

книжки. Якщо той чи інший військовослужбовець матиме бажання її прочитати, то неодмінно зробить для себе певні висновки.

Упорядником та спонсором видання збірника «Мова – душа народу» став меценат з Дрогобича Микола Пахаджай. Авторство належить доктору фізико-математичних наук, професору Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут», заслуженому працівнику освіти України Ніні Вірченко. У книжці в хронологічному порядку приводиться низка документів, що засвідчують, як наша мова нищилась за часів Речі Посполитої, Російської імперії та Радянського Союзу. Окрім цього, збірник прикрасили вірші видатних українських письменників, таких як Олександр Олесь, Максим Рильський та Володимир Симоненко.

– Слово теж піднімає бойовий дух воїнів. Уже близько двохсот військовослужбовців, які демобілізувались з нашого батальйону, мають по примірнику книжки «Мова – душа народу». Ще півтисячі книжок планується вручити мобілізованим п'ятої та шостої хвилі. Молоді офіцери, які приходять у підрозділ, теж її отримують, адже якщо вони спілкуватимуться українською, це буде гідним прикладом для їхніх підлеглих, – зазначає підполковник Гринишин. – Я також намагаюсь розповсюджувати книжку серед мешканців Слов'янська. Нещодавно по примірнику отримали працівники місцевої бібліотеки та редакції газети «Донеччина». Сподіваюсь, мої старання не марні. Якщо хоча б кілька людей замисляться над тим, аби перейти на українську мову, прищеплять любов до неї своїм дітям, я буду щасливий.

**Лейтенант Олексій ПАВЛЮК,
фото з особистого архіву
підполковника Михайла ГРИНИШИНА**

КАПІТАН ЖІНОЧОЇ ЗБІРНОЇ УКРАЇНИ З БІАТЛОНУ ОЛЕНА ПІДГРУШНА: «Я НАПИСАЛА ЗАЯВУ ПРО ЗВІЛЬНЕННЯ І ПОВЕРНУЛАСЯ ДО БІАТЛОНУ...»

Відрекомендовувати нашу сьогоднішню співбесідницю, напевно, немає сенсу. Олена Підгрушна – капітан жіночої збірної України з біатлону, заслужений майстер спорту України, чемпіонка зимових Олімпійських ігор 2014 року, чемпіонка світу, п'ятиразова чемпіонка Європи, багаторазова переможниця і призерка етапів Кубка світу з біатлону. Проте мало хто знає, що одна з найтитулованіших українських спортсменок сучасності довгий час носила міліцейські погони, а нині є офіцером Національної гвардії України. Тож уболіваючи за українців, не забувайте тримати кулаки і за нашу Олену!

– Олено, сезон 2015–2016 року був не найкращим у вашій кар'єрі, хоча дві золоті медалі на етапах Кубка світу все ж таки були здобуті. Проте якщо згадати, що з березня 2014-го по квітень 2015 року ви працювали заступником міністра молоді та спорту України, то такий результат можна назвати тріумфальним поверненням до першого ешелону світового біатлону!

– Так. Після перемоги на Сочинській Олімпіаді мені зробили таку пропозицію і я її прийняла. Проте за рік зрозуміла, що в спорті зможу досягнути більшого, ніж у політиці. Тож я написала заяву про звільнення і повернулася до біатлону.

– Але ж ви досить швидко повернули собі відмінну фізичну форму! Чи вам вдавалося поєднувати роботу у Міністерстві і тренування?

– Якби ж то це було можливо! Ні, я мала дуже багато роботи, а працювати звикла на совість, тож ще й тренуватися було просто нереально. Рішення піти з Міністерства я прийняла у березні минулого року. Таким чином, у мене було два місяці на відновлення – у травні Національна збірна виїжджала на збори. І я, здаючи посаду, після роботи їхала в зал. Знайшла хороших фахівців, які розробили інтенсивний курс із силової підготовки, аби зміцнити м'язовий корсет, покращити розтяжку, розробити суглоби, зв'язки. З балетмейстером займалася. На збори приїхала у чудовій формі, тренер навіть здивувався, що я повністю готова до будь-якої роботи.

– Навіщо біатлоністу балетмейстер?

– Не повинно бути стереотипу, що біатлоністу потрібні лише рушниця, лижі і сніг. Журналісти постійно запитують: «А де ви берете сніг?». Але ж у нас величезний спектр діяльності! Програма тренувань передбачає роботу в спортзалі, на тренажерах чи зі штангою, їзду на велосипеді, кросі, ігрові види спорту і ще силу-силенну різних дисциплін. І лише якийсь сегмент підготовки відведено на тренування зі зброєю і на лижах.

– А як ви стали офіцером?

– Чесно кажучи, це була мрія дитинства, адже я дуже гордилася своїм батьком-офіцером. У нього 14 років військової вислуги, а закінчував він службу у міліції. Я дуже хотіла бути схожою на тата, він був моїм кумиром. Мені подобалося все пов'язане з армією – форма, підтягнутість, дисципліна та відповідальність. Навіть коли у школі в нас був залік з допризовної підготовки, я здала стройову найкраще в класі – і це при тому, що через збори та змагання майже не відвідувала заняття!

А потім життя повернулося так, що мені запропонували виступати за «Динамо» і я одягнула міліцейські погони. Коли йшла на роботу в Міністерство, з лав МВС довелося звільнитися. А після повернення у біатлон мене запросили в спортклуб НГУ. Я пройшла переатестацію із присвоєнням військового звання «капітан».

Взагалі, відомих біатлоністів, причетних до служби в армії чи інших силових структурах, дуже багато. Буквально нещодавно читала інтерв'ю колег чи-то з Франції, чи то з Італії, вони казали, що після закінчення сезону братимуть участь у змаганнях митників. Німців, пов'язаних із військом, теж багато. Та й головний тренер

Хоча це, звісно, серйозною підготовкою не можна було назвати – ми ані гвинтівки, ані лиж не бачили. Так я тренувалася до 9 класу. На той час мене вже помітили, бо я добре кроси бігала, виграла певні змагання. Запропонували перевестися у лицей Тернопільського національного педагогічного університету, там є класи і для школярів-спортсменів, які у майбутньому прагнуть бути спеціалістами з фізичного виховання. Забігаючи наперед скажу, що університет я також згодом закінчила. Я стала тренуватися на базі «Підгороднє», де отримала свою першу професійну екіпіровку і почала вже по-справжньому працювати.

– А як батьки ставилися до вашого рішення? Вони – люди від спорту далекі?

– Не можу так сказати. Вони не стали професійними спортсменами, однак в юності спорт полюбили. Батько в школі бігав на лижах, мама брала участь у змаганнях з ігрових та легкоатлетичних видів спорту. Батько, як я вже згадувала, був військовим. За часів СРСР ми переїжджали з одних гарнізонів у інші, а після розпаду Радянського Союзу повернулися в Україну. Мама з освітою інженера-будівельника не знайшла роботи за спеціальністю, тож у 40 років їй довелося змінювати професію – вона стала бухгалтером.

Дитиною я була дуже активною, займалася музикою, танцями. Між іншим, свого часу я всерйоз вважала, обираючи між танцями та біатлоном. В секції я займалася безкоштовно, а за танці доводилося платити. Заможною наша родина не була, тож можна сказати, що в спорті я залишилася з меркантильних причин, про що анітрохи не шкодую.

– Свій перший серйозний старт чи значну перемогу пам'ятаєте?

– Багато різних кадрів мелькає в голові. Наприклад, перший шкільний лижний крос, коли, змагаючись зі старшокласниками, я примудрилася добігти третьою. Ще пригадую обласні змагання з кросу, коли я обіграла дівчинку, за яку багато хто вболівав і батьки просто на дистанції то одягали, то знімали з неї рукавички – мене це по малолітству дуже дратувало. А біля фінішу стояла моя школа, і всі стали вже підбадьорювати мене. Я рвонула з останніх сил і прийшла першою – це, напевно, були перші зародки мого «фірмового» фінішного круга...

А перша значима перемога була на Європейському молодіжному олімпійському фестивалі в Швейцарії. Я здобула «бронзу» в спринті, потім ще одну «бронзу» взяла в естафеті у складі команди. Це були перші українські медалі в історії змагань, які нині мають назву Європейські молодіжні олімпійські ігри.

нашої збірної, Урош Велепец, перш ніж укласти контракт із Федерацією біатлону України, звільнився зі Збройних сил Словенії.

– Розкажіть про свої перші кроки у спорті. З чого все починалося?

– Це був п'ятий клас. Якоюсь випадково побачила по телевізору виступ на чемпіонаті світу Олени Зубрилової, легенди українського біатлону. Відтоді я просто закохалася в цей вид спорту, до кінця змагань не пропускала жодної трансляції. І так сталося, що незабаром до нас у школу прийшов тренер, який запрошував дітей до секції біатлону...

– Де ви тоді жили?

– В Тернополі. Я дуже захопилася біатлоном і незабаром досягла перших результатів.

– А як щодо першої поїздки за кордон?
– Річ у тім, що я світ устигла подивитися ще у пелюшках. Народилася в Польщі, а хрестили мене в Казахстані. Тож не можу сказати, що закордонні відрядження мене здивували.

– Безумовно, великий спорт потребує великих жертв. Це важка щодення праця на тренуваннях, дотримання жорсткого режиму, певні обмеження щодо дозвілля. Ви у підлітковому віці відчували, ніби щось втрачаєте?

– Я впевнена, що розповіді про великі жертви – це хибна думка. Професійний спортсмен не жертвує нічим. Він просто обирає спосіб життя, що включає правильне харчування, правильний режим – не більше. Та й мені ніколи не було цікаво байдикувати чи десь вештатися.

– Тобто, загублене дитинство – це не про вас?

– Навпаки. Обравши спортивну кар'єру, я значно розширила свої можливості. В старших класах я встигала все – і зростати як спортсменка, і веселитися з однолітками. Знову ж таки, для мене спорт – улюблена справа. Так, вона нелегка. Але це мій свідомий вибір і від тренувань я більше задоволення отримую, ніж утоми.

– Вже багато років ситуація з дитячим, підлітковим спортом в нашій країні катастрофічна – безкоштовних секцій та гуртків практично немає, фінансують молоді спортивні таланти їхні батьки або спонсори. Ви з таким твердженням згодні?

– Звичайно.

– Тоді чому у нас, всупереч всьому, є медалі на олімпіадах, є Олена Підгрушна, Олія Джима, сестри Семеренко?

– Тому що в нас дуже сильна нація. Я завжди це казала і не втомлюся повторяти. У нас чудові люди – грамотні, розумні. Подивіться, скільки в світі українських науковців, програмістів, спортсменів. Напевно, це якийсь унікальний генетичний сплав, через що на нашій землі народжується стільки талантів.

– Олено, як ви почувалися в ході останнього етапу Кубка світу з біатлону сезону 2015–2016 року, який проходить у березні в Ханті-Мансійську? Взагалі, чи доводять до спортсменів, які представляють Україну на світовій арені, відголоски великої політики?

– Ясна річ, вони відчуються. Особливо, в світлі конфлікту між Росією і Україною. Тобто, з російськими спортсменами і тренерами жодних негарздів немає, ми продовжуємо товаришувати, доброзичливо спілкуватися. І вони, і ми навіть не хочемо підіймати цієї теми. Проблеми часом виникають із нашими уболівальниками та просто пересічними громадянами. Скільки я наслухалася перед поїздом в Ханті-Мансійськ! І порад не давати там інтерв'ю, і закликів взагалі ігнорувати цей етап...

Але в мене є робота. Мій обов'язок перед країною. Я виборюю квоти на Олімпіади, чемпіонати світу та Європи, виграю медалі – це працює на рейтинг України в світі кінець кінцем!

Буває так, що мої слова перекручують, нібито я не проти Росії. А я просто казала, що воює з Україною певна група населення, якій ця війна вигідна. Решті 90 відсотків російського народу просто вишають локшину на вуха, і вони вірять. У чому їх звинувачувати?

– А неприязнь з боку російських уболівальників відчуваєте?

– Якраз уболівальники дуже дружелюбні. В Ханті-Мансійську сотні людей просили автограф чи сфотграфуватися разом. Я не знаю, скільки я підписала російських прапорів в цьому році.

– Серйозно?

– Абсолютно. «Леночка, мы вас любим! Мы за вас болели, вы молодец!». Коли по тра-

сі бігла, мене підбадьорювали вигуками. Звісно, приємно було б побачити і рідний прапор, проте цей момент окремо обговорювався організаторами – для уникнення провокацій українські прапори радили не діставати. Хоча виключення були – один чоловік з персоналу, місцевий, возив нас у мікроавтобусі (спортсмени називають їх шатлами). Він сам українець, взагалі в Сибіру і на півночі РФ велика українська діаспора, це відомий факт. Так от, в машині на лобовому склі був синьо-жовтий прапорець – я оцінила його вчинок, це дуже сміливо. І взагалі, приймали нашу делегацію так тепло, що навіть не вірилося, що між нами – війна...

– Дайте згадаємо Олімпіаду-2014 в Сочі. Вона починалася у розпал подій на Майдані і початку загострення стосунків між Росією та Україною. А Параолімпіада вже проходила під вигуки: «Кримнаш!», і однієї із наших дівчат на трасі росіяни кричали: «Падай, падай!»...

– Це мені кричали.

ся концентруватися на поставленій цілі. Виходжу на старт – і все, що відбувається навколо, мене вже не чіпляє. Коли були в розпалі Ігри в Сочі, в Києві люди гинули на Майдані. Мій чоловік брав активну участь у тих подіях. У лютому 2015 року Олексія призвали у військово за мобілізацією, неодноразово відряджали до зони АТО. Чи переживала я за нього? Страшенно! Однак я розуміла, що під час змагань не можна думати ні про що інше – лише про свою роботу. До роботи, після – можеш хвилюватися, непокоїтися, засмутовуватися, це нормально, ти жива людина. Але коли у тебе відповідальний старт – ти просто забороняєш собі всі емоції. Така ціна перемоги.

– А як щодо пізніших наклепів, мовляв, ви пішли зі спорту, але не в крісло заміністера, а снайпером у зону АТО?

– Так, ці чутки російська пропаганда розповсюдила під час боїв на горі Карачун. Тоді я видала свій профіль у всіх соцмережах, бо вирішила не витрачати дарма час і нерви, не реагувати на провокації.

Утім, чула, що цієї весни новий жарт з'явився. Після того як в останній день змагань в Ханті-Мансійську внаслідок страшного урагану впали стовпи освітлення, етап Кубка світу довелося завершити достроково. Ну а мене дехто став називати диверсантом-підривноком, мовляв, якщо там десь поруч Підгрушна була, то це її рук справа.

– Останні роки за вашої активної участі українська жіноча збірна з біатлону стала однією з найкращих у світі. Як телеглядач, що трохи цікавиться спортом, зізнаюсь: коли представники твоеї країни виграють, це надзвичайно приємно. А ви відчуваєте, що даруєте співвітчизникам гордість за свою націю, вселяєте в них надію на краще?

– Так, особливо гостро зрозуміла це після Олімпіади. Коли я повернулася додому, ми з чоловіком жили в готелі «Україна» якраз на майдані Незалежності. Я щодня спілкувалася із величезною кількістю людей. І коли мені сотні разів казали: «Олено, ви навіть не уявляєте, що ви зробили, як ви підняли наш дух!», тоді я переконалася, що ми дійсно не просто спортсмени, а частина нації, яка впливає на цю націю. Взагалі, взимку у мене складається враження, що окрім біатлону українці хороших новин не бачать...

– Чи згадуєте ви про відповідальність перед своїми уболівальниками, коли виходите на старт?

– Ні, я зосереджуюсь на тому, що мені потрібно робити тут і зараз. Оцінюю суперниць, умови старту, думаю про те, щоби не набити помилок. Мій девіз: в першу чергу – дай результат, а вже потім думай про лаври!

Розмову вела
підполковник Валерія АГБАЛОВА

*Читаючи журналіст
«Слово геста» від
капітана Національної збірної
України з біатлону
Олени Підгрушної*

– І як ви на подібні речі реагували?

– А як можна реагувати на кучку не надто розумних людей, які навіть не на трибунах, а на лісістій ділянці траси щось там вигукували? Ніяк. За всі мої 15 років у спорті, за сім сезонів на етапах Кубка світу це був перший і останній подібний інцидент.

– Він вам якось завадив?

– Навіть допоміг! Я так обурилась, що сказала собі: ну, тепер я точно не здамся! І не здалася...

– Більше в Сочі психологічного пресингу не було?

– Жодного. Зі звичайними росіянами ми просто не мали змоги пересікатися, тож навіть можливостей для виникнення якихось прикрих моментів не було. Спортсмени живуть в Олімпійському селищі, яке серйозно охороняється, чужих там не буває. Серед спортсменів панує дружня атмосфера, всі одне одного давно і добре знають. Персонал, який обслуговує селище, ставиться доброзичливо до всіх учасників змагань.

– Олено, а що вас в принципі може вибити з колії?

– Взагалі-то, я людина спокійна. До того ж, за стільки років у великому спорті навчила-

СТАРШИНА «ПОЕТ»

Коли говорять гармати, музи замовкають. Цей вислів, створений на основі латинського прислів'я «коли говорить зброя, закони затихають», деякі дослідники приписують давньоримському політичному діячеві і філософу Цицерону. Мається на увазі, якщо в країні тривають бойові дії, то людям не до мистецтва. А ось військовослужбовець криворізького з'єднання Національної гвардії України старшина Василь Близнюк з позивним «Поет», з цим твердженням може посперечатися. Його зворушливі і проникливі поезії якраз і були написані на війні.

За своє життя Василь Зіновійович змінив не одну професію, причому жодна з них не була пов'язана з творчістю. Працював водієм, директором АЗС, керував автотранспортним підприємством. Довелося йому свого часу і брати участь у ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи. Коли ж весною 2014-го Росія захопила Крим і незабаром спровокувала бойові дії на Сході України, 55-річний киянин не зміг спокійно спостерігати за бідою, яка сталася з його Батьківщиною. Одного травневого дня чоловік відправився до Оболонського районного військового комісаріату.

– В душі я націоналіст у тому розумінні, що для мене це синонім слова «патріот». Я люблю землю, яку залишили нам наші предки, і хочу, щоб на ній жили наші діти та внуки, – пояснює свій учинок старшина Близнюк.

Проте з першого разу задум не вдався – у військкоматі дорозвольцю відмовили, пославшись на його поважний вік. Лише влітку наступного року Василь Близнюк був призваний за мобілізацією і став військовослужбовцем столичного оперативного з'єднання Національної гвардії України.

Не минуло й місяця як новоспечений гвардієць написав рапорт на ім'я командира бригади з проханням перевести його до зони проведення АТО.

– Мій підрозділ не планували відряджати на Донбас, а я відчував, що моє місце – там. Власне для цього ж я пішов у військо, – ділиться Василь Зіновійович.

Командування задовольнило прохання старшини Близнюка, невдовзі його було переведено до криворізького з'єднання НГУ. Ось уже рік як військовослужбовець перебуває в зоні АТО, обіймаючи посаду заступника командира взводу. Наразі криворізьці несуть службу на блокпостах і взводних опорних пунктах, здійснюють перепускний режим і тримають лінію оборони. У своєму підрозділі «дядя Вася», як шанобливо, без жодного панібратства, називають товариші по службі Василя Зіновійовича, користується заслуженим авторитетом, і насамперед не через поважний вік, а через багатий життєвий і професійний досвід. Строкову службу Василь Близнюк проходив у підрозділі іще радянських Прикордонних військ, який займався перевіркою вантажів в Одеському морському порту. Тож правопорушникам, які намагаються провезти повз блокпост щось заборонене, старшина Близнюк не залишає жодного шансу, а своїми знаннями завжди радо ділиться з молодшими товаришам.

Перші поезії, переважно ліричні, Василь Зіновійович почав писати ще чотири роки тому. Але у повній мірі талант поета розкрився саме у зоні бойових дій. У своїх віршах військовослужбовець ділиться не тільки власними переживаннями і думками, але й використовує розповіді бойових побратимів, з якими він познайомився на Донбасі – гвардійців, прикордонників, арміїців. Його рима – це біль українця, який з гіркотою звертається до колишнього братнього народу і до блудних синів своєї землі із проханням одуматися. Це біль від втрати бойового побратима. Це віра солдата, який знає навіщо він «заривається у тверду Донецьку землю», його переконання, що перемога буде за ним, бо за ним правда. Це спокійне, але грізне попередження патріота, яке він адресує загарбникам... Не раз, прочитавши комусь із товаришів черговий вірш, старшина «Поет» чув просте і щире:

– Дядю Васю, ти так написав, наче прочитав мої думки! Все в точку!

Сьогодні ми пропонуємо увазі читачів нашого часопису самотутні вірші старшини Василя Близнюка.

**Майор Олександр КОНОВАЛОВ,
фото з особистого архіву
старшини Василя БЛИЗНЮКА**

Сепаратистам

На Україну сину повертайся,
ти матері ніколи не цурайся,
А в батька попроси розради,
щоб не зазнав він більше зради.
Щоб батько й мама,
брат твій і сестра,
де б не жили – були одна сім'я.
Щоб Україну завжди поважали,
щоб українці мир і щастя мали.
Батьки з синами чорнозем орали,
а сестри хліб духмяний випікали,
До мами дружно бігли на обід.
Щоб всім лукаво посміхався дід,
щоб бабця всіх онуків обіграла,
щоб вся сім'я за стіл великий сіла,
Келих вина всі випили до дна,
Щоб Україна вся була одна сім'я.

До народу України

Браття рідні, українці!
Ворог наступає!
Вчора він забрав в нас Крим
– апетит зростає.
Хижим оком вже накинув
на Східну Україну.
Наслав ману слабодухим,
а ті вже хитають,
Розхитують Україну
Хочуть поділити,
Одумайтесь, яничари!
а потім, як жити!
Одумайтесь, убогіі,
ви ж всі її діти!
Як же маму поділити
між двома братами?!
Мамо, рідна Україно,
Ти ж є неділима.
Дай розуму своїм дітям
по всій Україні!
На півночі і на півдні,
На заході й сході,
Згуртуй разом всіх дітей
у дружню родину.
Дай розуму, щоб
кожен з нас завжди думав
Про рідну Україну.

Путлеру

До тебе я звертаюсь, вражий сину.
Ще вчора ми були одна родина,
Братались, завжди широко обнімались
Ми всі слов'яни в рід наш об'єднались.
Що ж ти накоїв, яничар проклятий?
Ти меч підняв на українця-брата,
Забрати хочеш в нас ти Батьківщину –
в віках проклятий будеш, вражий сину!
Донецьку землю кров'ю поливаєш,
Своїх синів в могилу заганяєш.
Поглянь ти в очі Мам, що ждуть солдата
А ти привіз їм цинк, щоб закопати.
Не буде в тебе слави Мономаха
Ти будеш Володимире проклятий
З осики кіл на тебе ще чекає...
Нас всіх братів лиш воля поєднає
А дзвін Софії Русь всю об'єднає
Та й благодать слов'янам засіяє.

Заплач

Заплач по вбитому в бою
Хай дощ полле суху рілляю
І райдуга над полем стане
Війна нехай у безвість кане
Заплач по вбитому в бою
Сльоза впаде в суху рілляю
І проросте небесне жито
Воскреснуть ті, кого вже вбито
І теплий дощ омие житнє поле
І райдуга підніметься півколом
І Матір Божа в райдузі тій стане
І кожного теплом своїм дістане
Очистить нам пощерблені всі душі
І вкаже шлях – у мирі жити мусим
Перекуєм мечі всі на орала
Щоб біль в житті нікого не дістала
Щоб в мирнім небі райдуга сіяла
Щоб Україна вся небесне жито жала
Братам всім дарувала коровай
Щоб за життя побачили ми Рай
Заплач по вбитому в бою...

Лихий брат

Ворог суне на Україну
Хто б міг і подумати!
Вчора клявся у вірності,
Сьогодні ніж в спину.
Роздирає Україну
На ласі шматочки,
А ми ж чого сидимо,
Все ждемо поради,
Як нам діяти, що робити
Із цим бусурманом.
Досить думати і гадати,
Час прийшов до герцю,
Візьмем шаблі всі у руки,
Дамо «брату» перцю!
Не дивись ти хижим оком
На нашу країну.
Якщо братом назвав себе –
Люби Україну!

Тверда земля

Наш батальйон вгризається у глину.
Я знаю, побертим прикриє спину.
Розриви мін – летять у небі «Гради»,
Ви по живому знову б'єте, гади!
Тверда для нас Донецька земля,
Та у бою твердішаю і я.
Тут вибухот підняло чорнозем,
А на душі у мене гіркий щем.
Поорана снарядами земля,
Кругом війна, війна, війна, війна.
Ми закопались в землю, як кроті,
Тепер попробуй ворог підійти.
Нам не страшні не бурі і не «Гради»,
Чого прийшли до нас, московські гади?
Для вас м'яка Донецька земля,
Діждетесь тут з осики ви хреста.
Ось в небі загорілася ракета,
Малинові ми одягли берети,
Наш батальйон пішов у контратаку
Загонимо у пекло москаляку.
Для нас свята Українська Земля,
В бою моя Нацгвардії сім'я.

Як в 43-му

Тут ворог на нас звідусіль наступає,
Та ДОТ кругову оборону тримає,
Залишилось БК на годину ще бою,
А ворог ніяк не дає нам покою.
Відбили уже ми четверту атаку,
Кричимо москалям: «поцілуйте у...у!».
Де ми, колорадам немає дороги,
Підете на штурм – то протягнете ноги.
Закінчився бій, ворог втратив рахує,
А нам медсестра свіжі рани бинтує.
Оглухлі від бою, замурзані, в сажі,
Цій тиші навкруг, як діти ми раді.
Привіз старшина кулешу на вечерю,
А в нас нема сил, щоб відкрити в ДОТ двері.
Поїли у тиші солдатської каші,
Набої поклали в свої патронташі,
Від каші набрались козацької сили,
На ящик з набоями тихо присіли.
Згадали дітей і дружин, і матусь,
Як бій в 43-м тримав тут дідусь...
Води напились, оглянули зброю,
Ми тут ще живі й готові до бою!

Від діда-солдата

Я був хліборобом
Від діда-солдата,
Він був мені всім –
і дідом, й за тата.
На ранній зорі
Ми трави косили,
Допоки зла смерть
Його не скосила.
У нього я взяв
чесне слово і долю
Сьогодні солдат я
в донецькому полі.
Я рідну Україну
Прийшов захищати
Від «брата», що став
для нас супостатом.
Дідусю, рідненький,
Я честь не порушу,
І злим ворогам
не віддам свою душу,
Хоч є сивина
На чолі і на скронях,
Та автомат ще міцно
тримаю в долонях,
За честь України
на плаху піді,
Щоб син мій не бачив
війни всю біду...

ТОП-5 МАЛОВІДОМИХ ПРИРОДНИХ ЧУДЕС УКРАЇНИ

Наша країна неймовірно красива, багата природними пам'ятками і має величезний туристичний потенціал. Та, на жаль, розвинена інфраструктура, реклама і, відповідно, попит наразі є хіба що на відпочинок у Карпатах чи узбережжі Чорного моря. У той же час багато цікавих місць, унікальних не лише для України, але для усієї Європи і навіть світу залишаються для нас невідомими. Популяризувати їх спробуємо у нашій постійній рубриці.

1		<p>Чи знали ви, шановний читачу, що в Україні існує справжній діючий вулкан? Гадаємо, що ні. А між тим, він є – у передгір'ї Горганів, на території села Старуня Богородчанського району, на Івано-Франківщині. Це грязьовий вулкан, поки що зовсім молодий, адже його вік складає всього 39 років. Він являє собою дуже пологий глинистий конус діаметром 20 м і заввишки до 1,5 м з невеликим жерлом діаметром 0,3 м, через яке час від часу виділяються грязь і бульбашки газу. Виник вулканчик не без участі людини – понад сто років тому на околиці Старуні почали розробляти озокеритові та нафтові поклади, в результаті чого ґрунтові води проникли в глибину земної кори і розпочалося окислення нафти. Саме цей процес спричинив виділення тепла, яке живить вулкан. Знайти його дуже просто. Слід лише дістатися села, а там уже спитати у місцевих – своєю геологічною пам'яткою вони гордяться і з радістю показують її туристам.</p>
2		<p>Найбільша пустеля у Європі також розташована на території України. Національний природний парк «Олешківські піски», розташований на Херсонщині, в 30 км від обласного центру. Слід зазначити, що пустелею (або, скоріше, напівпустелею) ця місцевість була не завжди. Колись тут зеленіли луки, але у XVIII-XIX ст. сюди стали масово завозити свійську худобу, зокрема, овець. Тварини знищили рослинність, а вітрова ерозія, пожежі та масове вирубування лісів призвели до опустелювання. Перші спроби стримати цей процес шляхом насадження штучних лісів були зроблені ще двісті років тому, але були не надто успішними. Відновлення лісу було продовжено у 20-х, а згодом – 50-70-х роках минулого століття, що зрештою зупинило розширення пустелі. До речі, нині цей природний об'єкт площею понад 200 тис. га. претендує на звання найбільшого штучно насадженого лісу у світі!</p>
3		<p>Неподалік від Скадовська, у Чорному морі знаходиться найбільший ненаселений острів у Європі – Джарилгач. Розташований він у 45 км від материка, дістатися туди можна катером, дорога займає близько півгодини. Площа острова 62 км. 2009 року тут було створено національний природний парк. На Джарилгачі є на що подивитися: первозданна природа, рідкісні рослини, зокрема, орхідеї (виявляється, деякі види ростуть і в наших широтах), тварини і майже дві сотні солоних озер. А ось умов для комфортного відпочинку, окрім кількох навісів від сонця на березі, немає. Та мабуть воно і добре – хоч десь залишилися куточки, де не наслідила людина.</p>
4		<p>Водоспад Білі Камені на річці Інгулець – перлина Дніпропетровщини. Його висота – 12 метрів. Водоспад піниться і шумить, білі стрімкі потоки невпинно біжать кам'яними порогами. Тут дуже красиво у будь-яку пору року. Найбільше відвідувачів на Білих Каменях, звісно, влітку, але спробуйте приїхати сюди взимку, коли водоспад струмує по обледенілому камінню і бурульках, що нагадують сталактити таємничих печер. До речі, водоспад (насправді, їх навіть два – Східний і Західний) – рукотворний. Його утворюють два річкові рукави, що стікають з греблі Карачунівського водосховища, яке було закладено у 1930-х роках для забезпечення водою Криворізького металургійного заводу. Так Криворіжжя отримало одразу два мальовничі природні об'єкти – водойму і водоспад.</p>
5		<p>На околиці міста Кролевець, що на Сумщині, знаходиться ботанічна пам'ятка природи, аналогів якій немає у всьому світі. Це яблуня-колонія, унікальність якої полягає в тому, що її гілки здатні самостійно укорінюватися. Нормально, коли у такий спосіб розмножується куш агрусу чи смородини, але для яблуні це зовсім нехарактерно! Зовні ця рослина нагадує величезний деревоподібний куш, який займає площу приблизно у 10 соток землі. Коли один із стволів має відмерти, він нахиляється до землі і його гілки успішно проростають у землю. Вік диво-яблуні перевищує 220 років, вона має 6 стволів і кілька десятків укорієних гілок. Щороку яблуня рясно зацвітає, але плодоносить лише одна її половина, друга відпочиває. Наукового пояснення феномену Кролевецької яблуні і досі немає. Виростити таку ж саму рослину з її пагонів і насіння поки що не вдалося.</p>

Підготувала підполковник Валерія АГБАЛОВА

ВРОГО НЕ СТРАШНИЙ, КОЛИ ВІН СМІШНИЙ!

Коли кажу, що не п'ю, всі прагнуть мене напоїти. Коли кажу, що на діті, кожний намагається нагодувати. Коли кажу, що мало грошей, всі мовчать. Чи то погано чують, чи то тихо кажу...

– Куме, а що воно таке ті покемони?
– А це щось на кшталт російських військових на Донбасі – нібито в реальності їх немає, але упіймати можна.

Найкращий спосіб підняти людину о 6:00 – це кава в ліжку... Вилив і біжи.

Молодий пілот заходить на посадку і вирішив пожартувати.

Зв'язується з диспетчером:

– Вгадай, хто?

Диспетчер вимикає всі лампи на посадковій смузі і відповідає:

– Вгадай, куди?

– Куме, а чого кажуть, що в глестів більше розуму, ніж у сепаратистів?

– Бо вони не вимагають незалежності від організму, за рахунок якого живуть.

– Хворий, як ви засинаєте?

– Добре. Рахую до трьох і засинаю.

– Як, лише до трьох?

– Ну, іноді до пів на четверту.

– Мамо, я йду гуляти!

– З ким ти йдеш? А де ви гулятимете? Ти коли повернешся додому? А на чому ти поїдеш?

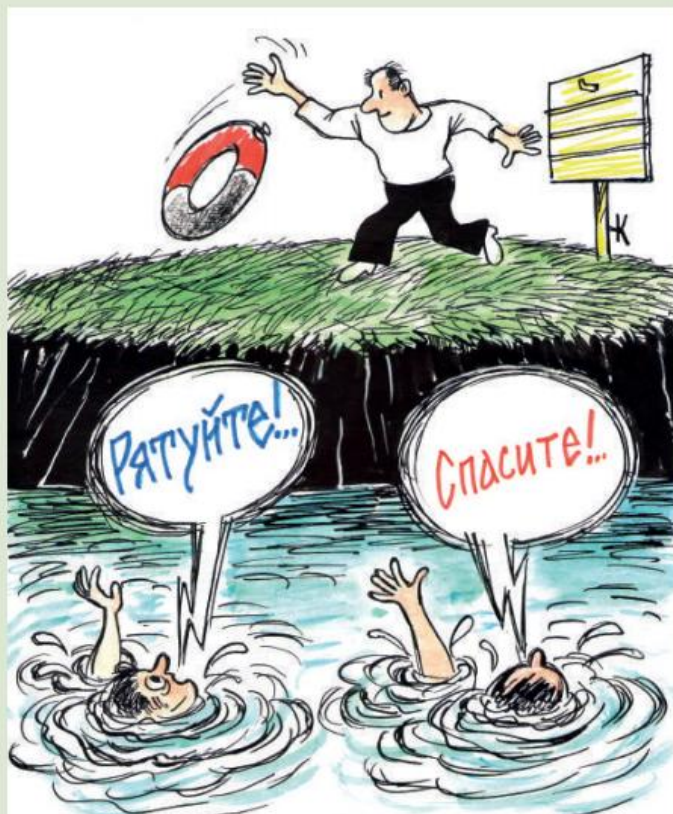
– Тато, я йду гуляти!

– Добре.

– Люба, я за тобою хоч на край землі, куди завгодно!

– Навіть у Росію?

– Ні, ну це занадто...

– Спасите!

– Га?

– Если вы меня сейчас не вытнете, я утону!

– Не, ну ти дивись, він ще умови ставить!

Він хотів налагодити відносини з тещою і вирішив замовити їй по Інтернету красиве модне плаття, але, як на зло, вона прокинулася якраз в той момент, коли він вимірював її рулеткою...

– Сволота ти! Все життя мені зіпсував! Всю молодість на тебе витратив!

– Товаришу лейтенанте, досить розмовляти з дипломом.

Руссо туристо з гідом гуляє по Львову.

– Ой, какоє у вас тут всьо маленькоє, узкоє, павернуцца негде... Вот ето зданіє, наприклад, било би в Маскве вдсятеро больше.

– Звичайно, пане. Це ж божевільня...

Малюнки Миколи КАПУСТИ

РІО-2016: ТРИ МЕДАЛІ СПОРТСМЕНІВ-ГВАРДІЙЦІВ

З XXXI літніх Олімпійських ігор, які тривали з 5 по 21 серпня в бразильському Ріо-де-Жанейро, українські спортсмени привезли одинадцять медалей різного ґатунку. Приємно відзначити, що три з них в скарбничку вітчизняної збірної принесли представники Національної гвардії України.

Так, срібну медаль в індивідуальних змаганнях з сучасного п'ятиборства у безкомпромісній боротьбі здобув інструктор зі спорту вищої кваліфікації спортивної команди спортивного клубу НГУ капітан Павло Тимошенко. Варто зазначити, що результат нашого спортсмена міг би бути кращим, якби не тяжка травма, яку він дістав менше року тому. Нашому атлету довелося на три місяці припинити передолімпійську підготовку. Але ця прикрість не завадила українцю, який на минулій Олімпіаді в Лондоні був лише 23-м, набрати за сумою п'яти видів змагань 1472 очки, поступившись переможцю, росіянину Олександрі Лесуну, всього 7 очками.

Олімпійською «бронзою» порадував українських уболівальників спортсмен-інструктор спортивної ко-

манди спортклубу НГУ Дмитро Янчук, який разом зі своїм напарником Тарасом Міщуком виступав у змаганнях каное-двійок на дистанції 1000 метрів. Уперед наші хлопці пропустили лише досвідчений і титулований дует з Німеччини та бразильських каноеїстів, котрим, як говориться, вдома і вода допомагала.

Недаремно головною надією української збірної з художньої гімнастики вважалася спортсмен-інструктор спортивної команди спортивного клубу НГУ Ганна Різатдінова. Залишивши позаду багатьох титулованих спортсменок світового рівня, наша грація завоювала бронзову медаль у індивідуальній абсолютній першості в багатоборстві. Особливо запам'ятався глядачам неймовірно ефектний номер Ганни у вправі зі стрічкою, який не зміг залишити байдужими жодного в залі.

Щиро вітаємо наших олімпійських призерів і бажаємо їм подальших перемог, які прославлятимуть нашу Батьківщину!

Майор Олександр КОНОВАЛОВ

